

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra hospodářské úpravy lesů

Historický vývoj porostů první zóny NP Šumava v okolí obce Prášily

Diplomová práce

Vedoucí práce: Ing. Lubomír Šálek, Ph. D.

Autor práce: Bc. Jiří Strnad

2016

Czech University of Agriculture in Prague

Faculty of Forestry and Wood Sciences

Department of Forest Management

**Historical development of stands in the first zone of the National Park
Šumava close to the village Prášily**

Thesis

Supervisor: Ing. Lubomír Šálek, Ph. D.

Author : Bc. Jiří Strnad

2016

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta lesnická a dřevařská

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jiří Strnad

Lesní inženýrství

Název práce

Historický vývoj porostů první zóny NP Šumava v okolí obce Prášily

Název anglicky

Historical development of stands in the first zone of the National Park Šumava close to the village Prášily

---

Cíle práce

Cílem práce je zdokumentovat vývoj hospodaření části nynější první zóny NP Šumava na základě vyhodnocení historických map.

Metodika

Metodika: zjištění přírodních poměrů v příslušném území, vyhodnocení map, stanovení vývoje hospodaření v souvislosti s důležitými historickými mezníky, porovnání vývoje hospodaření s nynějším plánem péče 1. zóny NP.

Doporučený rozsah práce

60

Klíčová slova

Historický průzkum, Šumava, smrkové porosty, historické mapy

Doporučené zdroje informací

Lesní hospodářský plán zájmového území

Lesní zákon 289/1995 Sb. a vyhlášky 83/96 Sb., 84/96 Sb.

Nožička, J. 1957: Přehled vývoje našich lesů. SZN, Praha, 460.

Oblastní plán rozvoje lesů příslušné PLO

Plíva K. (2000): Trvale udržitelné obhospodařování lesů podle souborů lesních typů. ÚHÚL, Brandýs nad Labem.

Simon J, Vacek S. (2008): Výkladový slovník hospodářské úpravy lesů. MZLU, Brno, 126.

Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/92 Sb.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – FLD

Vedoucí práce

Ing. Lubomír Šálek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra hospodářské úpravy lesů

Elektronicky schváleno dne 10. 2. 2016

Ing. Peter Surový, PhD.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 25. 2. 2016

prof. Ing. Marek Turčáni, PhD.

Děkan

V Praze dne 21. 03. 2016

Vedoucí práce: Ing. Lubomír Šálek, Ph. D.

Autor práce: Bc. Jiří Strnad

2016

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma: Historický vývoj porostů první zóny NP Šumava v okolí obce Prášily jsem vypracoval samostatně pod vedením Ing. Lubomíra Šálka, Ph. D. a použil pouze prameny a literatury, které uvádím v seznamu použité literatury.

Jsem si vědom, že zveřejněním diplomové práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách v platném znění, a to bez ohledu na výsledek její obhajoby.

V Praze dne 20. 4. 2016

PODĚKOVÁNÍ

Dovoluji si touto cestou vyjádřit poděkování Ing. Lubomíru Šálkovi, Ph. D. za odborné vedení, rady a připomínky, které mi poskytl při zpracování diplomové práce. Dále bych chtěl poděkovat pracovníkům Státního oblastního archivu v Třeboni za ochotu a pracovníkům ÚP Srní za pomoc při vyhledávání dat o současném stavu porostů.

Abstrakt

Diplomová práce Historický vývoj porostů první zóny NP Šumava v okolí obce Prášily se v první řadě zabývá průzkumem a analýzou dochovaných historických dokumentů, archivních materiálů a především historických map bývalého schwarzenberského Velkostatku Prášily – Dlouhá Ves zabývajících se vývojem lesních porostů a hospodaření v nich. V druhé řadě je práce zaměřena na zhodnocení současného stavu lesních porostů a managementu hospodaření Správy NP Šumava se zaměřením na umístění prvních zón, jejichž předmětem je ochrana zbytků původních lesních porostů.

Klíčová slova

Historický průzkum, Šumava, smrkové porosty, historické mapy

The dissertation, ‘The History of Evolution of the Forests of the Category I Protected Area in the National Park Šumava – environs of the municipality of Prášily’, firstly focuses on the research and analysis of extant historical documents and other archival materials. In particular it analyses the historical maps of the former Velkostatok Prášily – Dlouhá Ves of the Schwarzenbergs family that show the evolution of the forests and their management between 1860 and 1930.

Secondly, the dissertation focuses on the assessment of the current state of the forests and the way in which they are managed by the Správa NP Šumava and in particular on the positioning of the category I protected areas in order to protect the remnants of the native woodland.

Keywords

Historical research, Šumava, spruce forest, historical maps

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Metodika práce	13
2.1 Postup zpracování	13
2.2 Popis území	13
2.2.1 Vymezení území	13
2.2.2 Poměry orografické a hydrologické	14
2.2.3 Poměry klimatické.....	15
2.2.4 Poměry geologické	15
2.2.5 Poměry pedologické	16
2.2.6 Poměry vegetační	16
3. Rešerše informačních zdrojů	17
4. Výsledky práce	18
4.1 Historie panství Prášíly	18
4.1.1 Panství Prášíly – vývoj majetkových poměrů	18
4.1.2 Vývoj lesního hospodářství	20
4.2 Současný management hospodaření Správy NP Šumava	31
4.3 Popis revírů Prášíly a Nová Studnice Velkostatku Prášíly – Dlouhá Ves	33
4.3.1 Revír Prášíly – Revier Stubenbach.....	33
4.3.1.1 Matzův popis pro polesí Prášíly.....	33
4.3.1.2 Souchův popis pro polesí Prášíly.....	33
4.3.1.3 Dostupné mapy a jejich vyhodnocení.....	34
4.3.1.4 Stanovení vývoje hospodaření	36
4.3.1.5 I. zóny na území revíru Prášíly	37
4.3.2 Revír Nová Studnice – Revier Neubrunn.....	46
4.3.2.1 Matzův popis pro polesí Nová Studnice	46
4.3.2.2 Souchův popis pro polesí Nová Studnice	46
4.3.2.3 Dostupné mapy a jejich vyhodnocení.....	47
4.3.2.4 Stanovení vývoje hospodaření	49
4.3.2.5 I. zóny na území revíru Nová Studnice.....	53
5. Diskuse.....	60
6. Závěr	62
7. Literatura a informační zdroje	64
8. Seznam tabulek	65

9. Seznam grafů	66
10. Seznam vyobrazení	67
11. Seznam příloh	68
12. Přílohy.....	69

1. Úvod

Ty tam jsou zřejmě doby, kdy byla Šumava pro většinu lidí pouze dějištěm Klostermannových románů, Kalčíkova Krále Šumavy či filmové tzv. šumavské trilogie v hlavní roli s Tomášem Holým, nebo jen místem, kam rádi jezdí na dovolenou. V současné době je Šumava v povědomí veřejnosti známa spíše z mnoha mediálních kauz, jako je například spor o „Modrý sloup“ (zpřístupnění stezky Luzenským údolím na vrchol Luzného, ležícího v těsné blízkosti státní hranice na německé straně Šumavy), či sporů o vznik zvláštního zákona o Národním parku Šumava, což je důsledek dlouhotrvajících dohadů a sporů mezi zastánci tzv. „bezzásahovosti“ a příznivci cílené péče o lesní porosty a rozvoj regionu.

Lesnický personál Správy NP a CHKO Šumava je často konfrontováni s dotazy mnoha lidí, ať už z řad odborné či laické veřejnosti, právě na téma přístupu k lesům a lesnímu hospodářství na území národního parku. Setkávají se s různými názory, často velmi kontroverzními a důrazně prosazovanými. Kupříkladu během tzv. blokády v oblasti Ptačího potoka v létě roku 2011 byla v médiích publikována řada názorů a debat na téma původnosti porostů a jak má vypadat správný přístup k nim. Nakonec byl celý problém velmi silně medializován a byl dán prostor i různým demagogům. Argumenty všech byly bohužel založeny jen na dohadech a domněnkách. Bylo rozpoutáno mnoho dalších sporů např. o oprávněnosti zásahu policie, o změně managementu v dané lokalitě. O samotný les již nebyl zájem, natož o to zda jde o původní porosty, či nikoliv. Výsledkem byl, bohužel, velmi tristní stav lesních porostů v dané lokalitě. To už ovšem nikoho nezajímalo.

Za takové situace by bylo vhodné názor argumentačně doložit. Vždyť lesnictví v této oblasti má dlouholetou tradici a bylo vždy na poměrně vysoké úrovni. První lesnické mapy a s nimi i moderní rozdělení lesa dle věkových tříd spolu s lesní hospodářskou evidencí dle jednotlivých porostních skupin a etází pochází z let 1862/1863. Myšlenka zmapovat historický vývoj bývalého schwarzenberského Velkostatku Prášily - Dlouhá Ves a popsat reálnou situaci byla na snadě. Již při zběžném průzkumu mapy revíru Prášily z roku 1862 bylo jasné, proč se asi nikdo z těch lidí, kteří se k šumavským lesům vyjadřovali a vyjadřují, neseznámil s fakty z historických dokumentů. Jejich průzkum či dokonce studium je totiž časově i jazykově náročné: neboť vše je psáno německy, z velké části kurentem, uloženo v archivu, kam si člověk nemůže přijít kdy chce, ale musí být objednan, a do některých archivních fondů není přístup z různých důvodů možný. Tato činnost není v silách jedince, měla by se jí věnovat spíše nějaká instituce, možná právě Národní park Šumava.

Tato diplomová práce je rozdělena na několik částí. První část se věnuje historickému vývoji panství Prášily, jež bylo později přejmenováno na Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves. Tato část je sestavena na základě dostupné literatury zabývající se daným tématem a dobových záznamů, které popisují situaci, vývoj a okolnosti hospodaření s lesy na daném území od konce 18. století do 50. let 20. století.

Další část se zaměřuje na jednotlivé revíry velkostatku v okolí obce Prášily, jejich historické porostní mapy, a data, jež se z nich dají vyčíst. Pomocí těchto dat lze nastínit vývoj porostů samotných v rámci jednotlivých revírů Prášily a Nová Studnice. U prvních zón, kde je možno doložit zřízení za účelem ochrany původních porostů, potvrdit či vyvrátit na základě map a lesní hospodářské evidence, zda se skutečně jedná o původní pralesovité porosty, popřípadě o první generaci lesa po pralese.

Na předchozí část navazuje popis a porovnání současného stavu uvedených lokalit a způsobu hospodaření v současnosti. Tato část se může jevit problematickou, neboť v současné době pracuje Národní park Šumava podle plánu péče, jehož platnost skončila v roce 2010 a pro následující roky byl pouze upraven příkazem ředitele.

2. Metodika práce

2.1 Postup zpracování

Cílem této diplomové práce je zdokumentovat vývoj lesních porostů a lesního hospodaření části nynější první zóny Národního parku Šumava na území tehdejšího panství Prášíly. Hlavním zdrojem informací a předmětem zájmu jsou historické, především porostní mapy revírů Prášíly a Nová Studnice.

Vlastnímu popisu map a jejich vyhodnocení předchází kapitola zabývající se obecnější historií zájmové oblasti, tedy panství a později Velkostatku Prášíly - Dlouhá Ves. Následuje popis map jednotlivých revírů panství Prášíly, jejich rozbor, vyhodnocení a doplnění informacemi z lesních zařizovacích plánů a evidencí.

Na základě vyhodnocení map bude nastíněn vývoj hospodaření a uvést získaná data do souvislosti s důležitými historickými mezníky a dále porovnán vývoj hospodaření s nynějším stavem lesních porostů a plánem péče I. zóny Národního parku Šumava. U prvních zón, kde je jasně specifikováno jako předmět ochrany zachování původních porostů, bude pravděpodobně možné potvrdit či naopak vyvrátit, zda je umístění první zóny správné a oprávněné.

Text a jednotlivé kapitoly jsou řazeny způsobem, který postupně seznamuje se zájmovým územím a danou problematikou, přičemž je třeba zachovat takovou strukturu textu, jež vede čtenáře od obecnějších informací k podrobnějším. Pro větší přehlednost, snadnější pochopení souvislostí a vytvoření si náležité představy je text různými tabulkami, grafy a obrazovým materiálem. Veškeré důležité tabulky, grafy atd., jež jsou umístěny přímo ve vlastní práci, by měly pomoci k snadnějšímu porozumění dané situaci a v textu se na ně přímo odkazuje. Ostatní materiály, které slouží dalšímu rozšíření poznatků, jsou umístěny v rámci příloh.

2.2 Popis území

2.2.1 Vymezení území

Zájmové území se nalézá v těsné blízkosti státní hranice České republiky se Spolkovou republikou Německo v jihozápadních Čechách a v podstatě kopíruje hřeben hraničních vrcholů přibližně od Prášil po Filipovu Huť. Výchozí tvar je území jednotlivých revírů, které na sebe přímo navazovaly a tvořily tak ucelené území. Jako podklad slouží podrobné lesnické mapy těchto revírů, které byly vytvořeny roku 1862/3. Jižní a východní hranici tvoří státní hranice s Německem, ale v podstatě ji popisuje linie hraničních vrcholů a to: Ždánidla (1308,5 m. n. m.) - Poledník (1315,2 m. n. m.) - Medvěd (1136,7 m. n. m.) - Medvědí Hora (1223,8

m. n. m.) - Blatný vrch (1367,4 m. n. m.) - úpatí Luzného, respektive místo označované jako Modrý sloup (1300 m. n. m.) - Velká Mokrůvka (1370,2 m. n. m.) - Malá Mokrůvka (1330,3 m. n. m.) - Mrtvý vrch (1253,8 m. n. m.) - Černá hora (1315,4 m. n. m.). Od východu je hranice tvořena současnou hranicí plzeňského a jihočeského kraje, která byla v minulosti hranicí mezi Velkostatkem Prášily a Velkostatkem Zdíkov, jenž byl majetkem rodu Thun-Hohenstein. Severní hranici tvoří některé ze zařizovacích linií z roku 1863 a hranice s majetky královského města Kašperské Hory. V současnosti je hranicí v oblasti Filipovy Hutě hranice LHC Modrava, dále hranice pokračuje po dalších zařizovacích liniích z roku 1863 a částečně ji tvoří řeka Vydra. Celistvost velkostatku narušuje pouze malé území mezi Medvědí horou a horou Medvěď, což je bývalý Kamerální les Roklan.

V současnosti je území velkostatku obhospodařováno dvěma územními pracovišti Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava, a to Územním pracovištěm Modrava a Územním pracovištěm Srní. Z toho v podstatě vyplývá, že území velkostatku se dnes rozkládá na téměř celém LHC Modrava a přibližně z poloviny na LHC Srní (STRNAD, 2012; LHP, 2008).

2.2.2 Poměry orografické a hydrologické

Území velkostatku se z hlediska orografického řadí k soustavě Česká vysočina, podsoustavě Šumava, orografickému celku vlastní Šumava a přírodní lesní oblasti 13 - Šumava. Ačkoliv je toto území řazeno do tzv. Kvildských plání, velká část leží ve vyšších nadmořských výškách s členitým terénem. V podstatě by se dalo území rozdělit do tří oblastí a to na horské území, území slatí a území plání.

Horské území je vlastně totožné se západní hranicí velkostatku, jež je tvořena hraničním hřebenem. Tento hřeben se vyznačuje zaoblenými tvary s pozvolnějsími svahy. Povrch není ostře rozčleněn. Pomístně vystupují balvany i malá rašeliniště, která jsou tak charakteristická pro toto území. Následkem tepelné inverze je toto území méně ohroženo výskytem časných a pozdních mrazů a je teplotně příznivější než území slatí.

Území slatí je široce zvlněná náhorní plošina s průměrnou nadmořskou výškou 1000 - 1100 m. n. m. Toto území vrchovišť otevřené k západu se vyznačuje nejbohatšími srážkami na Šumavě. Zejména na otevřených plochách je v úžlabinách a v povodí potoků častý výskyt časných i pozdních mrazů. Teploty v zimě bývají velmi nízké. Vegetační doba je zde poměrně krátká, půda ovlivněna spodní vodou, smrky jsou zakrslé a velké plochy jsou pokryty

kosodřevinou. Rozkládají se zde největší šumavská vrchoviště - Rokytecká a Rybářenská slat', Šárecká a Javoří slat' a mnoho dalších drobnějších vrchovišť.

Území plání je mírně zvlněné s četnými prameništěmi depresi. Potoční údolí jsou pak převážně mělká a otevřená, mělké sníženiny povrchu vyplňují rašeliniště.

Výškové rozmezí by se dalo definovat vrcholem Velké Mokrůvky - 1370,2 m. n. m. a spojnicí Prášily - Srní, kde se výškové rozmezí pohybuje přibližně 860 - 880 m. n. m.

Z hydrologického hlediska tvoří hraniční hřeben přirozenou hranici rozvodí Dunaje a Labe, která je zároveň hlavním evropským rozvodím mezi Severním a Černým mořem. Z většiny území odvádí vodu řeky Křemelná a Vydra do Otavy a dále Vltava a Labe do Severního moře. Nejvýznamnějšími potoky jsou Prášilský potok, Jezerní potok, Roklanský potok, Javoří potok, Tmavý potok, Rokytky, Novohuťský potok, Studený potok, Březnický potok, Luzenský potok, Modravský potok, Ptačí potok a Černoohorský potok. Téměř na polovině těchto toků byly v minulosti zbudovány nádrže na plavení dřeva. Mezi hydrologicky důležité body patří ještě Prášilské jezero (ledovcového původu) o rozloze 3,7 ha a hloubce 15 m a Vchynicko-Tetovský plavební kanál (STRNAD, 2012; LHP, 2008).

2.2.3 Poměry klimatické

Průměrná roční teplota vzduchu ve vyšších polohách se pohybuje okolo 3,7 °C, na hřebenech okolo 3 °C a v nižších polohách 5,3 °C. Klima je poměrně chladné a vlhké. Průměrný roční úhrn srážek ve vyšších polohách se pohybuje okolo 1200 až 1485 mm, níže a směrem do vnitrozemí klesá výjimečně až k 1045 mm. Průměrná délka vegetační doby (10°C+) je ve vyšších polohách kolem 90 dní, na ostatním území až 116 dní. Bouřkových dnů bývá asi 25 ročně. Horní hranice lesa není vytvořena. I buk zde vystupuje do výšek 1100 m.n.m. na hoře Oblík a až 1200 m.n.m. na Ždánidlech. Nepříznivě působí vliv průmyslových exhalací a kyselých srážek, hlavně v hřebenových partiích a na návětrných stěnách porostů (STRNAD, 2012; LHP, 2008).

2.2.4 Poměry geologické

Převážnou část území velkostatku zaujímá moldanubikum Královského Hvozdu. Zastoupeny jsou zde nejvíce ruly sedimentálního původu - pararuly, vložky svorů a migmatitů. Zvětváním vznikají povětšinou písčitohlinité půdy kyselého charakteru a světlých barev. V nadmořských výškách nad 1000 m. n. m. byla v době ledové Šumava pokryta ledovci. Tomu se přisuzuje zaoblený tvar kopců a mělká údolí dnes většinou vyplněná vrchovišti (STRNAD, 2012; LHP, 2008).

2.2.5 Poměry pedologické

Půdy na území velkostatku lze rozdělit do dvou základních kategorií. První kategorií jsou půdy typologicky nevyvinuté a typologicky vyvinuté. Typologicky nevyvinuté půdy nemají vytvořeny půdní horizonty. Jde o návětrné vrcholky a skály na příkrých stáních v údolích vodních toků. Typologicky vyvinuté půdy jsou půdy s následujícími půdními typy: podzoly, hnědé lesní půdy, gleje a rašeliništní půdy. Ve vyšších polohách se často objevují přechody mezi oběma kategoriemi. Nejčastější je oligotrofní hnědá půda, ve vyšších polohách horská oligotrofní hnědá půda a horská hnědá půda podzolovaná. Místy jsou vytvořeny přechody k mezotrofní hnědé půdě, v extrémních polohách k šedému rankeru. Na části území ovlivněném podzemní vodou jsou vytvořeny pseudogleje, gleje a půdy rašelinné. V malé míře kryptopodzol rankerový a pseudoglejový (STRNAD, 2012; LHP, 2008).

2.2.6 Poměry vegetační

Na celém území mají největší zastoupení bukosmrkový a smrkový vegetační stupeň. Převládají stanoviště kyselých smrčin. Hojná jsou stanoviště podmáčená, rašelinná a vodou obohacené ekologické řady a porosty rašelinné kleče (*Pinus x pseudopumilio*), rašelinné smrčiny, podmáčené smrčiny a podmáčené klenové smrčiny. Dále jsou zastoupena stanoviště zonálních kyselých, svěžích a kamenitých bukových smrčin, kyselých a chudých smrčin, oglejených a svěžích smrčin. Pralesovité zbytky porostů a porosty I. generace po pralese i cenné lokální populace dřevin - ekotypy smrku - a též šumavská rašeliniště s řadou postglaciálních reliktnů mají neocenitelný význam pro lesnickou vědu (STRNAD, 2012; LHP, 2008).

3. Rešerše informačních zdrojů

Zdrojů, z nichž lze čerpat informace o historickém vývoji lesních porostů a lesního hospodářství v oblasti západní Šumavy, není mnoho. Oblast byla odedávna osidlována převážně německy mluvícím obyvatelstvem. Důsledkem historických událostí po druhé světové válce je, že ne všechny zdroje se dochovaly do dnešních dnů. Často nalzáme jen jejich části. Další problém vyvstává s jazykem, neboť zápisy jsou vedeny převážně v německém jazyce, který prošel od těch časů již nejednou úpravou gramatiky. I samotný styl zápisů není jednotný, často se střídá styl písma i rukopis, většina textů je psána kurentem, jehož četba samotná bývá dosti náročná.

Hlavním zdrojem jsou archivní fondy Velkostatku Prášily-Dlouhá Ves a Schwarzenberské lesní zařizovací kanceláře. Bohužel tyto fondy nejsou z důvodu pouze částečného zpracování archivů plně přístupny pro badatele. Samotné studium archiválií si žádá značnou dávku trpělivosti a nejednu návštěvu archivu. Některé informace je bohužel prakticky nemožné získat, neboť jsou ztraceny či se nedochovaly. Pro účely této diplomové práce se však podařilo získat dokument, jež byl doposud označován jako nedochovaný. Jedná se o hospodářský plán revíru Nová Studnice z let 1921/2 – 1930/1.

Další informace by bylo možné čerpat z odborné literatury. Avšak knih či odborných článků zabývajících se výše uvedeným tématem také není mnoho. Jedná se řádově o několik odborných prací, často sloužících pouze pro interní potřebu.

K popisu současného stavu jsou použity lesní hospodářské plány lesních hospodářských celků zájmového území a interní předpisy Správy NP a CHKO Šumava. Přístup k těmto materiálům se bohužel často podobá hledání v archivech, a ne vždy musí skončit úspěchem.

Podrobný přehled literatury a informačních zdrojů použitých pro zpracování této diplomové práce je uveden pod názvem: 7. kapitola – Literatura a informační zdroje. Bibliografické údaje pro použité zdroje jsou citovány v souladu s normou ČSN ISO 690 (01 0197) a 690 – 2.

4. Výsledky práce

4.1 Historie panství Prášíly

4.1.1 Panství Prášíly – vývoj majetkových poměrů

Za počátky osidlování Šumavy lze označit příchod Keltů. Ti však pouze výjimečně prostupovali do odlehlých míst hraničního hřebenu Šumavy. Větší pohyb lidí v tomto prostoru zaznamenáváme až v období středověku v souvislosti s provozem Zlaté stezky, a to jen v malé části území, na nějž se tato práce zaměřuje. (JELÍNEK, 2005).

Samotné panství Prášíly vzniká až v 17. století. Území, na němž vzniklo, bylo do té doby známo jako Královský Hvozď, což je území počínající přibližně u Nýrska a končící na hranici s panstvím Vimperk. Jednalo se o těžko přístupný pohraniční pralesovitý val. V 11. století začíná být nížinný okraj tohoto pralesa pomístně osidlován. Dokladem je list knížete Břetislava I. z roku 1041, ve kterém jsou tito první obyvatelé Královského Hvozdu a jejich potomci osvobozeni od daní. Území přešlo v roce 1192 jako věno dcery českého vévody Bedřicha i s městem Sušice do majetku bavorského hraběte von Bogen, a zpět k českému království se vrátilo až roku 1242. Po bitvě u Mühldorfu bylo Přemyslem Otakarem II. odstoupeno opět Bavorsku a k Čechám se vrátilo definitivně tzv. „pražským mírem“ v roce 1273 (MINISTR, 1963).

Mezitím se zde stále usazovali lidé a postupně pronikali stále hlouběji do pohraničního hvozdu. Pro velkou odloučenost od větších obydlených sídel a těžké životní podmínky měli tito osadníci určitá práva a úlevy oproti ostatním obyvatelům českého království. Nebyli poddáni žádnému šlechtickému rodu, podléhali přímo králi. Proto si začali říkat „Králováci“. Až v 15. století začíná být území Královského Hvozdu dáváno do tzv. zástavy. Poprvé je tomu roku 1429, a to pánům z Rýzmburku. Králováci se však z této zástavy vykupují. Další zástava Hvozdu přichází s rokem 1578. Hvozď je zastaven Janu Popelu z Lobkowicz za 5 000 kop míšeňských, ale Králováci se opět vykupují složením téže sumy králi Matyášovi v roce 1617. Ne však na dlouho. Roku 1623 je Hvozď zastaven španělskému dobrodruhovi, císařskému generálovi Donu Martinu Hoef Huertovi. Ten Královákům jejich práva upírá a deset let trvající spor ukončuje až císař potvrzením práv Králováků. Ti svá jednotlivá sídla postupně spojují do „Králováckých rychet“, jejichž historie začíná prakticky rokem 1640, kdy rychty Sv. Kateřina, Hamry, Hojsová Stráž, Javorná, Zhůří a Kochánov kupuje od královské komory do dědičného svobodného vlastnictví Vilém Adam z Lobkowicz a zbylé dvě rychty, Stodůlky a Stachy, hrabě Albrecht Lichtenstein z Kolowrat. Šlo v podstatě o převod do tzv. ochranného poddanství, které Královákům jejich práva příliš neupíralo. Může se zdát, že sounáležitost rychet byla tímto aktem přerušena. Skutečnost je ovšem jiná. Dále dohromady

volili svého vrchního rychtáře, stavěli ve spolek rekruty a odváděli daně královské komoře. Roku 1674 se rychty v majetku Lobkowiczů dostávají vlastnictví Kolowratů Krakovských, kteří o 35 let později roku 1704 přikupují i obě zbývající rychty Stodůlky a Stachy (JELÍNEK, 2005).

Dalším majitelem území se stává roku 1725 rytíř Karel Richard von Schmidlin. Z neuvážených finančních transakcí však o majetek přichází a roku 1731 získává z konkursní podstaty rychty Stodůlky a Stachy kněžna Eleonora Mansfeldová. Ta rozděluje stodůleckou rychtu na dvě části – rychtu Stodůlky a Stodůlecký Podíl. Její syn Jindřich pak roku 1749 prodává majetek za 23 000 zlatých skláři Vavřinci Gattermayerovi. Tento sklářský mistr vidí v hlubokých lesích obrovský zdroj paliva pro své sklárny. Tak roku 1752 v místě, kde stávala myslivna, zřizuje dvě sklárny a zámeček, jenž se stává administrativním centrem jeho panství. Tímto aktem vznikají Prášily a vžívá se pro tyto majetky název panství Prášily.

Překotné podnikání Vavřince Gattermayera skončilo úpadkem a tak prodává své panství roku 1763 hraběti Josefu Kinskému za 26 800 zlatých. Ten panství rozšiřuje o statek Dobrá Voda. Jeho vnuk Filip později zakládá osady jako Nová Studnice či Filipova Huť a koncem roku 1798 prodává celé panství knížeti Josefu Schwarzenbergovi za obrovskou sumu 400 000 zlatých. Ten roku 1800 přikupuje za 95 000 zlatých statek Dlouhá Ves, kam stěhuje sídlo nově tak vzniklého panství Prášily - Dlouhá Ves. Administrativním centrem lesního hospodářství však zůstávají Prášily (MINISTR, 1963).

V držení rodu Schwarzenbergů zůstává majetek až do 1. října 1930, kdy jej v důsledku pozemkové reformy získává Československá republika. Majetek tak spravují Čsl. státní lesy, a to až do roku 1952, kdy jej přebírají Vojenské lesy a statky, divize Sušice. Poslední změnou správce je pak rok 1991, kdy vzniká Národní park Šumava, jenž území spravuje dodnes.

4.1.2 Vývoj lesního hospodářství

V období středověku byly lesy panství Prášíly prakticky nedotčeny lidskou rukou. Citelnější zásahy se začínají objevovat s prodejem panství soukromým vlastníkům. Ti v touze zvýšit výnosy z panství kolonizují i dosud neobydlené oblasti, zakládají sklárny, mění lesní půdu na zemědělskou a později vzniká i lesní pastva. Tento trend, citelněji se projevující od počátku 18. století, měl za důsledek velmi nešetrné nakládání s lesy. Neproniknutelnost hvozdů zřejmě vyvolávala u jejich majitelů pocit, že jsou také nevyčerpatelné. Výměra lesů panství Prášíly nebyla velmi dlouho vůbec známa. Nalézáme pouze doklady o jejich okrajích (JELÍNEK, 2005).

První výraznou změnou přístupu k lesům je vydání lesních řádů roku 1754. V „Císařském a královském patentu lesů a dříví, ustanovení v království Českém se týkající“ je velmi vypovídající formou popsán stav lesů nejen na Šumavě, ale v rámci celého českého království. Dočítáme se zde, že bylo nutno učinit přítrž neustálému kácení a pustošení lesů, jestliže mělo být do budoucna zabráněno kritickému nedostatku dříví (NOŽIČKA, 1957). Právě s obdobím vlády Marie Terezie je spojen i číselný údaj o rozloze panství. Uvádí jej tereziánský katastr z roku 1757. Lze zde nalézt sumu 31 974 strychů lesa (Příloha 1), jde však pouze o odhad. Josefínský katastr uvádí číslici 21 568 jiter. Pokud je údaj z tereziánského katastru převeden ze strychů na jitra rovná se přibližně 16 000 jiter. Důvodem tohoto rozdílu je zřejmě skutečnost, že josefínský katastr je podložen skutečným měřením. Vlastní popis lesů v tereziánském katastru je pouze obecný. Uvádí se zde, že lesy jsou vystaveny velkým větrům, které je ničí, a položeny jsou převážně na vysokých, chladných a kamenitých svazích, kde zůstává ležeti sníh až do svatodušních svátků. Většimu užitku z lesů zabraňují velké polomy, močály a kamenité stěny. Jediný způsob zužitkování dříví jest pro potřeby skláren. Celé panství je rozděleno do 4 revírů, jež dozorují lesní (Forstknecht). Jejich náplň práce však spočívá především ve výkonu myslivosti (JANOŠEK, 1938).

Josefínský katastr má však pro počátky hospodaření v lesích zásadní význam a zůstává po dlouhou dobu výchozím materiálem pro stanovení výše těžeb a jiných kalkulací. V rámci map se dochovaly pouze neurčité skicy některých lokalit. Lesy byly rozděleny na jednotlivé lesní tratě, které jsou následně pojmenovány a do konce druhé světové války se tyto názvy mění jen málo. Při měření je rozlišena lesní půda, slatiny (něm. Filzen) a jiná neplodná půda (Tabulka 1). Objevují se zde i první odhady dřevních zásob. Jednotky, v nichž se hodnoty uvádějí, ale nejsou jednotné. Po sjednocení měrných jednotek vychází suma 181 985 sáhů tvrdého dříví (listnaté dřeviny, především buk a javor) a 3 108 615 sáhů měkkého dříví

(jehličnaté dřeviny, především smrk a jedle). Roční etát - jde-li to tak v dané době nazvat - činí 20 283 sáhů měkkého a 1232 sáhů tvrdého dříví (JANOUSĚK,1938).

Tabulka č. 1 – Josefský katastr

Josefský katastr - rozdělení půd			
typ	jiter	sáhů	ha
lesní půda	21568	39	12410,2
slatiny	810	552	466,27
jiná neplodná půda	684	102	393,61
celkem	23062	693	13270,1

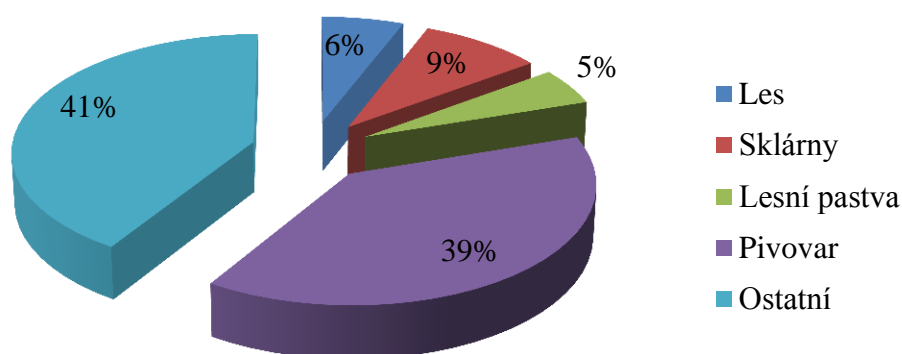
V Josefském katastru lze nalézt i informace praktického rázu o stavu lesů a charakteristiky jednotlivých tratí. Obecně se zde uvádí, že pravidelná těžba dříví je velmi složitá až nemožná. Jako hlavní důvod je uváděna nemožnost prodeje dříví či jeho jiné využití. Dále pak množství polomů a vývrátů, na nichž rostou další jedinci i velkého stáří, prakticky znemožňuje proniknout hlouběji do lesů. Dříví se prodává za nízké ceny, někdy je dáváno zdarma. Poptávka je mizivá a jediným způsobem pro dopravu většího množství dříví k větším sídelním útvarům je jarní plavení. Umělá obnova se označuje jako značně nerentabilní.

Samotný popis 26 lesních tratí popisuje jejich plochu, plochu slatin, zásobu a možnosti těžby. Z celkem 26 tratí přichází v úvahu k těžbě pouze 13, ve skutečnosti byla tato hodnota ještě nižší. Z celkové rozlohy panství byla využita necelá jedna třetina.

V době měření josefského katastru se sklářský průmysl plně rozvíjí a tím stoupá i zájem majitelů o lesy. Dokládá to důkladnější rozdělení lesů, přičemž základem pro toto prvotní rozdělení je opět Josefský katastr (NOŽIČKA, 1957). Na prášilském panství k tomu dochází přibližně okolo roku 1791 a lesy jsou na návrh tehdejšího nadlesního Josefa Schlögela rozděleny na čtyři revíry, jež nesou jména podle svých revírníků. Z jednotlivých poznámek v katastrálním elaborátu lze také odvodit přibližnou výši těžeb. Pro potřebu skláren se ročně těžilo přibližně 10 000 sáhů, k tomu je nutno připočítat sumu 8 000 sáhů, což je průměrná roční těžba dříví určeného k plavení za léta 1791 – 1797, dojdeme tak k výsledku 18 000 sáhů ročně. Roční etát, jak je uvedeno výše, nese hodnotu po zaokrouhlení 21 500 sáhů. Srovnáním těchto dvou čísel lze dojít k závěru, že roční těžba byla na vcelku únosné míře. Nelze však opomenout, že hodnotu 21 500 sáhů uvádí katastr pro celé území panství, ale jak již bylo zmíněno výše, těžilo se na necelé jedné třetině panství. Z toho vyplývá, že

některé oblasti zůstávaly bez užitku, zatímco jiné byly nadměrně přetěžovány až devastovány. Nelze také pominout, že ceny za dříví byly velmi nízké a stejně tak i výnosy z lesů (Graf 1) (JANOŮŠEK, 1938).

Graf č. 1 – Průměrný roční výnos panství Prášíly v letech 1791 – 1797 dle odvětví
(graf je pro názornost zjednodušen)

Mezitímco se na prášílském panství tak neuvážlivě hospodařilo s dřívím, rostl ve středních Čechách a zejména v Praze hlad po dříví, a s tím rostla i jeho cena. V této době se o lesy nejen prášílského panství začíná zajímat komisař prácheňského krajského úřadu se sídlem v Písku Baierweck. Uvažuje o možnostech, jak lépe zužítkovat lesní bohatství Šumavy pomocí lepšího splavnění řeky Otavy. Po rozhovorech s tehdejšími řediteli prášílského panství Radnickým se Baierweck se svou myšlenkou obrací na počátku roku 1795 na pražské gubernium. Již v srpnu 1795 oznamuje pražské gubernium řediteli Radnickému, že sestavilo komisi, která by terénním průzkumem zhodnotila situaci a vypracovala odborné elaboráty. Komise sestává z Baierwecka, Radnického, stavebního ředitele gubernia von Tupala a pro lesnictví nejdůležitějšího kamerálního lesmistra Ignáce Jana von Ehrenwerta. Právě tento muž vytváří obsáhlou práci o tehdejšímu stavu lesů a možnostech těžby. Z této doby pochází i první přehledná lesní mapa panství Prášíly datovaná k 22.7.1795 a podepsaná prášílským nadlesním Janem Wiehlem (Příloha 2). Obsahem Ehrenwertova elaborátu je mimo jiné i další odhad dřevních zásob, navíc kvalifikovaně zpracovaný mužem, jež ve své době platil významného lesního odborníka. Ehrenwert však neodhaduje všechny lesy, ale bere v potaz pouze lesy, z nichž půjde dříví plavit. Z celkové výměry prášílského panství určuje přibližně polovinu

k plavení. Bohužel neodhaduje zásobu jednotlivých tratí, ale jen konečnou sumu. Ta činí 66 306 sáhů tvrdého a 3 108 614 sáhů měkkého dříví. Na 1 jitro připadá v průměru 166 sáhů. Oproti josefínskému katastru Ehrenwert zásobu tvrdého dříví snižuje a měkkého dříví zvyšuje. Celkově tedy zásoby uváděné Ehrenwertem převyšují zásoby josefínského katastru. Tento údaj však nelze brát za přesné číslo, neboť jak je uvedeno výše, Ehrenwert některé lesy neodhadoval, ale zřejmě vycházel z josefínského katastru. U lesů, které Ehrenwert označuje jako vhodné k těžbě pro následné plavení, se objevují i další zajímavá data. Lze se dočíst, že jedna pětina zásob je přestárlá až trouchnivějící, jedna pětina v době mýtní zralosti a zbytek jsou mladé porosty a porosty středního věku. Navrhuje tedy, aby v desetiletém období byla vytěžena jedna pětina, což by činilo 1 323 sáhů tvrdého a 36 734 sáhů měkkého dříví. K těmto hodnotám připočítává přírůst porostů mladých a středního věku při obmýtí 130 let. Tato položka je vypočtena na 10 314 sáhů. Tudíž celková suma těžby na prvních deset let je 48 365 sáhů. Po uplynutí prvních deseti let, v nichž by se těžilo přestárlé dříví, navrhuje přistoupit k druhé pětině porostů mýtních a období pro vytěžení této druhé pětiny prodlužuje na 20 let. Roční těžba by pak činila dle Ehrenwerta 29 340 sáhů. Zůstává otázkou, proč Ehrenwert ve svých výpočtech nekalkuluje s přírůstem přestárlých porostů a porostů označovaných jako mýtní (JANOŠEK, 1938).

Ačkoliv výsledky komise sestavené pražským guberniem přinesly zajímavá zjištění, majitel panství neměl mnoho chuti k uskutečnění Baierweckova plánu. Hrabě Kinský argumentoval především nedostatkem kapitálu. Baierweck však ve svém úsilí zrealizovat svůj plán neustal a pokoušel se do problému zainteresovat i jiné subjekty, např. tehdejší velkoobchodníky s dřívím Václava Götzla a Josefa Koznaua (MINISTR, 1963). Tato snaha dozajista vyvolala rozruch, a tak se o Baierweckův plán začíná zajímat ředitel schwarzenberské vodní dopravy Ing. Josef Rosenauer. Ten v září 1798 navštěvuje Prášily a seznamuje se s projektem, stavem lesů apod. Výsledkem této návštěvy je snaha knížete Josefa ze Schwarzenbergu o koupi panství Prášily. Tato snaha vyústí 6. prosince 1798 k podpisu prozatímní a 18. února roku 1799 pak už definitivní kupní smlouvy. Rosenauer měl zřejmě velkou důvěru knížete Schwarzenberga, neboť cena panství byla na svou dobu velmi vysoká a počáteční náklady na zvýšení zisku z lesů byly taktéž nemalé. Koupě panství rodem Schwarzenbergů však přináší nejen naprostou změnu lesního hospodářství, ale i celého hospodářství kraje (JANOŠEK, 1938).

Roku 1799 začíná Josef Rosenauer se stavbou Vchynicko-Tetovského plavebního kanálu. Toto technické dílo zpřístupnilo obrovské území, dříve takřka nepřístupné, jak pro těžbu, tak i plavení. S tím však vyvstal problém, kdo bude v nově dostupných lokalitách

zajišťovat těžbu a dopravu dříví a kde jej následně skladovat. Proto roku 1800 kupuje kníže Schwarzenberg statek Dlouhá Ves, kam přesouvá ředitelství panství, zřizuje sklad dříví a staví domky pro nově příchozí pracovní sílu do svých lesů. V podstatě tak započal další vlnu kolonizování Šumavy. S novým majitelem přichází i organizační změny v rámci panství. Na místo ředitele panství Radnického přichází nadlesní Janovský. Tento schwarzenberský lesník očekával, že na jeho novém pracovišti proběhne okamžitě taxace nově nabytého majetku. Bohužel z úkolů, jež dostával od svých nadřízených, bylo patrné, že v první řadě je třeba co nejrychleji zajistit navrácení investice vložené do koupě panství a nákladů spojených s jeho lepším využitím. Z toho vyplývá, že na prvním místě byla především těžba. Následně však vznikaly problémy, neboť ne všechno vytěžené dříví se hodilo k plavení, a tak v lesích zůstávalo stále více zbytků, holiny nebyly vyčištěny a nemohlo se tedy počítat s jejich obnovou, ať už umělou nebo přirozenou. To byl zřejmě jeden z mnoha důvodů, které vedly nadlesního Janovského k tomu, aby pozval na panství Prášíly známého schwarzenberského taxátora, lesmistra Josefa Matze (JANOŠEK, 1938).

Matz přijíždí na panství Prášíly v létě roku 1812. Ačkoliv není jeho návštěva z úředního rozkazu, přináší první popis lesů za éry Schwarzenbergů. První část Matzovy práce se zabývá rozborem přírodních podmínek a stavu jednotlivých revírů, kterých bylo v této době pět. Při stanovení výměry jednotlivých revírů a lesních tratí vychází z čísel josefínského katastru, odečítá od nich ale plochy nově vzniklých osad či jinak trvale odlesněných. Dochází tak k číslu 18 839 jiter a 1 223 sáhů (přibližně 10 840 ha). V druhé části Matz zpracovává přehled dosavadních těžeb dle jednotlivých tratí. Celkovou sumu za léta 1801 – 1812 vypočítává na 326 000 sáhů, což je suma poměrně vysoká. Zvláště, bere-li se v úvahu, že se opět těžilo jen v některých lesních tratích, v poměru k ploše asi na jedné desetinu rozlohy panství. Důsledkem je, stejně jako dříve, přetěžení některých lokalit, zatímco v jiných lokalitách se netěží prakticky vůbec. Důvodem tohoto počínání je pravděpodobně blízkost jednotlivých lesních tratí ke splavným tokům. Za této situace Matz vypočítává v jednotlivých tratích přetěžení. Celkovou zásobu stanovuje Matz na 2 635 848 sáhů. Roční etát při obmýtí 150 let vypočítává na 27 790 sáhů. K tomuto výpočtu použil zřejmě Matz metodu kamerální taxy. V závěru své práce navrhuje lesmistr Matz určité zásady pro zlepšení hospodaření, jako např. pokyny pro provádění sečí, vysoušení vlhkých míst a velmi rezolutně se staví proti lesní pastvě (JANOŠEK, 1938).

Tento Matzův elaborát však nebyl nikdy brán příliš na zřetel a nebyl takřka využit pro další hospodaření v prášilských lesích. Nadlesní Janovský, velmi znepokojen vývojem věcí, vznáší ke svým nadřízeným nové a nové stížnosti, ale tyto stížnosti nejsou příliš brány na

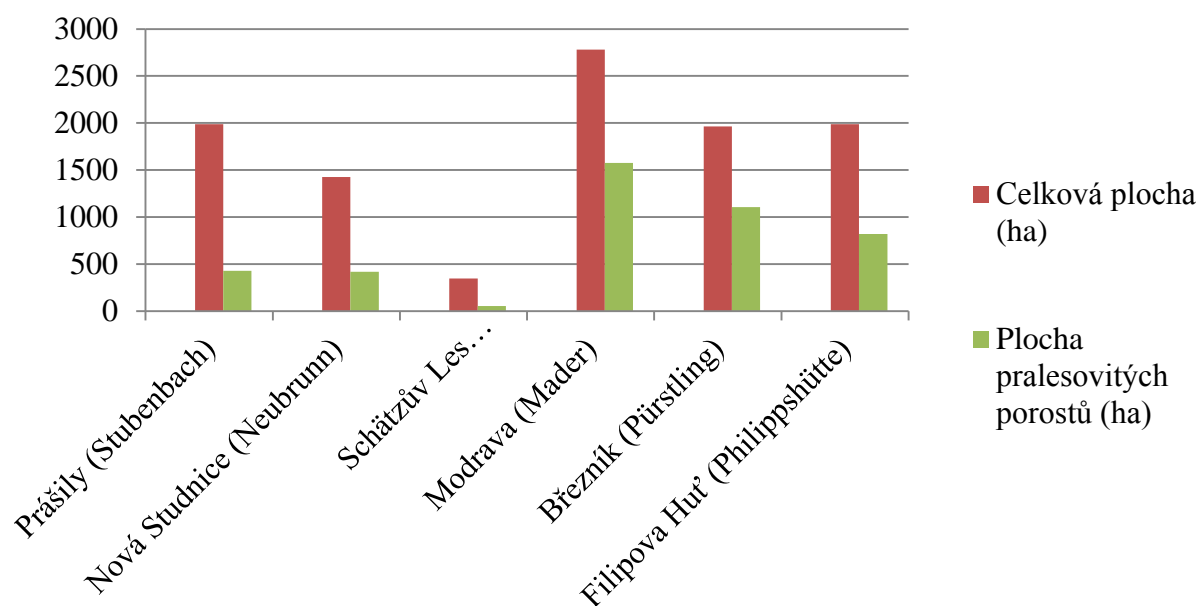
zřetel. Upozorňoval například na důležitost řádného úklidu holin a následné včasné a vhodné obnovy, snaží se zavádět modřiny a borovice. Po jeho smrti nastupuje roku 1826 na jeho místo nadlesní Schober. Tento muž evidentně nemá o lesy panství strach, a tak, aby vyhověl svým nadřízeným, pokračuje v přetěžování lesů. V této době, v třicátých letech 19. století probíhá další měření panství, a to tzv. stabilního katastru. Ten se však velmi málo liší od josefinského katastru, v podstatě jde o čísla josefinského katastru ponížená o trvale odlesněné plochy, jako jsou např. nově vzniklé osady či k nim přiléhající zemědělská půda. Důležitým rokem je pro prášilské panství rok 1843. Tento rok přijíždí majitel panství kníže Schwarzenberg do Prášil a je velmi nepříjemně překvapen stavem lesů. Obzvláště jej udivují obrovské nezalesněné plochy. Hned nechává vypracovat jejich evidenci a v ní lze nalézt celkovou sumu 1 400 jiter, což je přibližně 805 ha. Přičemž polovina těchto holin nebyla vyklizena od klestu a jiných potěžebních zbytků, často v nich ležely nezpracované polomy, přestárlé a suché stromy, neboť pro plavbu bylo vyžadováno čerstvé dříví. Tento neutěšený obraz vedl knížete k výměně vedoucího úředníka Prášilského panství. Tak se již počátkem roku 1844 stojí v čele panství nový nadlesní Vincenc Schönauer. Roku 1845 přijíždí na Prášily schwarzenberský taxátor František Schönauer (shoda jmen) a je pověřen úkolem provést nový odhad lesů. Ten již počátkem roku 1846 předkládá svůj odhad elaborát. Stanovuje v něm étát 17 226 sáhů. Tento Schönauerův odhad však nebyl dochován, a tak k němu nejsou bližší údaje. Z poznámek z pozdějších let je však patrné, že byl velmi pesimistický. Brzy se však ukázalo, že situace ještě není nejhorší. Nadlesní Vincenc Schönauer začal v první řadě vyklízet a obnovovat staré holiny a těžit přestárlé porosty. Ke svému překvapení došel k závěru, že v těchto porostech je velké množství zdravého dřeva, které je možné plavit. Schönauer odhaduje, že tímto způsobem získá přibližně 224 000 sáhů, z toho 59 892 sáhů je dříví ztrouchnivělé či nevhodné k plavbě. Díky tomuto vývoji bylo rozhodnuto vypracovat nový odhad prášilských lesů, neboť elaborát zpracovaný Františkem Schönauerem nebylo možno brát vážně. Pověřen tímto úkolem byl sám nadlesní Vincenc Schönauer roku 1849 a již v březnu 1850 odevzdává centrální kanceláři nový odhad. V něm uvádí, že se na území panství nachází ještě mnoho přestárlých pralesovitých porostů, jejichž zásobu stanoví na 1 336 400 sáhů. K této hodnotě přičítá těžbu polomového dříví a likvidaci potřebných zbytků, která činí 200 000 sáhů. Proto zvyšuje pro prvních 20 let vypočtený étát 24 521 sáhů na 30 000 sáhů. Mimo jiné vypočítává Schönauer ve svém odhadu i plochu starých až pralesovitých porostů (Tabulka 2, Graf 2) (JANOUSK, 1938).

Tabulka č. 2 - Rozloha revírů a pralesovitých porostů k roku 1850

Revír	Celková plocha		Plocha pralesovitých porostů	
	jitra	ha	jitra	ha
Prášily (Stubenbach)	3 454	1 987,43	743	427,52
Nová Studnice (Neubrunn)	2 479	1 426,42	724	416,59
Schätzův Les (Schätzenwald)	599	344,66	95	54,66
Modrava (Mader)	4 831	2 779,76	2 737	1 574,87
Březník (Pürstling)	3 415	1 964,99	1 923	1 106,49
Filipova Huť (Philippshütte)	3 452	1 986,28	1 422	818,22
Suma	18 230	10 489,54	7644	4398,35

Knížecí resoluce ze dne 27. 2. 1852 nařizuje se nadále řídit výhradně elaborátem sestaveným Vincencem Schönauerem. Přestává tak platit Ehrenwertův elaborát. Dále vznikají nové evidence jako knihy zásob či knihy kultur. Díky tomu začalo být obnovování a zalesňování systematictější a tak za jedenáct let zbývá ze 1 400 jiter holin zalesnit 222 jiter (přibližně 128 ha). Nadále se však těží velmi mnoho, a to až do roku 1855. Avšak právě díky výše zmíněným knihám zásob zjišťujeme, že se stále ještě jednalo o zpracování polomů a zbytků z dřívějších těžeb. Po tomto roce se až do šedesátých let roční těžba pohybuje okolo 17 000 sáhů (např. v roce 1853 činila roční těžba 42 917 sáhů) (JANOUSEK, 1938).

Graf č. 2 - Rozsah plochy pralesovitých porostů a celkové plochy revíru k roku 1850

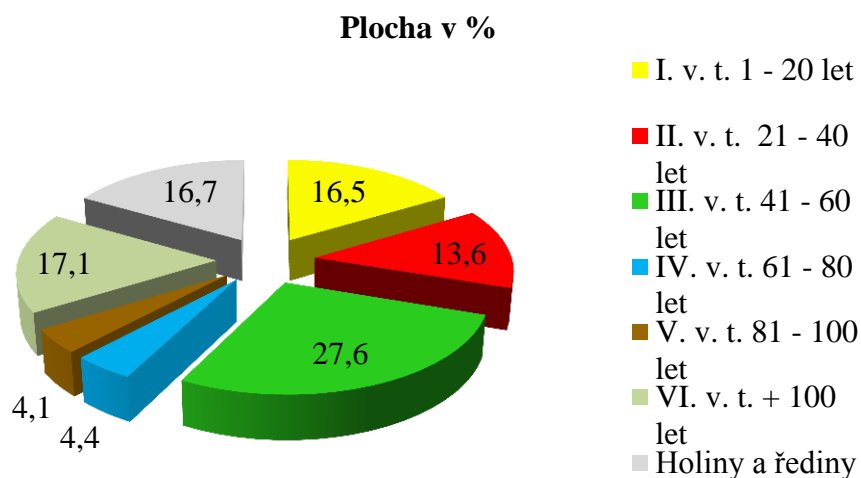

Na sklonku padesátých let 19. století se dospívá vývoj lesního hospodářství na panství Prášíly do zásadního bodu. V této době se připravuje první důkladná systematizace prášílských lesů, která je založena na samostatných měřeních a vznikají první lesnické mapy. K datu 26.1.1860 je vydána knížecí resoluce, jež nařizuje měření podle saské kombinované metody. Tímto důležitým úkolem byl pověřen lesní inženýr Vilém Soucha. Jako jeho pomocníci byli pověřeni lesní geometři František Lang a Josef Veselý. Práce byly dokončeny v dubnu roku 1863. Co do celkové rozlohy majetku dochází Soucha k číslu 20 378 jiter a 227 sáhů (11 790,81 ha). Z této celkové sumy připadá 1 288 jiter a 369 strychů (847,28 ha) na neproduktivní půdu. Na této ploše je ustanoveno 7 revírů (Tabulka 3), včetně revíru Dlouhá Ves. Dále Soucha stanovuje šest věkových tříd (Graf 3) a vypočítává rozlohu holin a nezalesněných ploch (Tabulka 4). Plochu starých porostů naměřuje Vilém Soucha 3 264 jiter (1 878,10 ha), což je o víc jak polovinu méně, než uvádí Schönauer k roku 1850. Nejvíce těchto pralesovitých porostů nalézá Soucha v revíru Březník (JANOUSEK, 1938; MINISTR, 1963).

Tabulka č. 3 – Rozloha revírů k roku 1863

Revír	jiter	sáhů	ha
Prášíly (Stubenbach)	2 996	1 530	2 164,08
Nová Studnice (Neubrunn)	2 910	1 587	2 131
Schätzův Les (Schätzenwald)	1 239	-	712,92
Modrava (Mader)	4 738	710	2 930,52
Březník (Pürstling)	3 506	-	2 017,35
Filipova Huť (Philippshütte)	3 370	1 247	2 297,86

Graf č. 3 – Poměr věkových tříd dle Souchy v %

Tabulka č. 4 - Holiny a nezalesněné plochy dle revírů k roku 1863

Revír	jitra	sáhy	ha
Prášily (Stubenbach)	103	40	70,78
Nová Studnice (Neubrunn)	456	755	479,59
Schätzův Les (Schätzenwald)	187	130	145
Modrava (Mader)	835	550	638,7
Březník (Pürstling)	806	625	643,58
Filipova Huť (Philippshütte)	502	1355	678,68

Podle přírodních podmínek a těžebních možností rozděluje lesní inženýr Soucha území velkostatku na dvě části. První část obsahuje revíry Prášily, Nová Studnice a Schätzův Les a druhá zbylé revíry Modrava, Březník a Filipova Huť. Ke každé části zvlášť sestavuje směrnice pro další hospodaření. Pro každou část stanovuje celkový etát, periodu těžby a vedení sečí. Obmýtí však určuje pro každý revír zvlášť. Jako nejlepší hospodářský způsob uvádí holosečný. Při tvorbě etátu upozorňuje na nízké zastoupení IV. a V. věkové třídy. K výpočtu používá saské metody a výsledek kontroluje ještě metodou kamerální taxy a Hundeshagenovým užitkovým procentem. Výsledkem je 8 930 sáhů měkkého a 223 sáhů tvrdého dříví. Oproti předchozím létům je tato hodnota velmi nízká, což vyplývá z neutěšeného stavu lesů. Zároveň ale poukazuje na zcela nový přístup k lesům a nový směr lesního hospodářství. Dále vyvrací představu o nevyčerpatelném bohatství prášilských lesů (JANOŠEK, 1938).

Nyní je nezbytné se vrátit o několik let zpátky. Dne 16. 10 1850 zakládá kníže Jan Adolf II. ze Schwarzenbergu Lesní zařizovací kancelář, v jejímž čele stanul inženýr František Hoydar, absolvent Vysoké lesnické školy v Maria Brunu. Právě díky jeho novým poznatkům o hospodářské úpravě lesů začaly být veškeré lesní majetky Schwarzenbergů zařizovány podle nové taxační metody tak, jak je na Velkostatku Prášily - Dlouhá Ves ztaxoval Vilém Soucha. Nově vzniklé hospodářské plány pro jednotlivé revíry měly být každých deset let obnovovány, a vyjma let 1872/3, kdy se od revize upustilo z důvodu zpracování obrovské větrné a následně kůrovcové kalamity, se tak skutečně i stalo (JELÍNEK, 2005).

Obrovským zlomem pro dobře rozběhnutý nový systém hospodaření v prášilských lesích je datum 7. 12. 1868, kdy se okolo 9 hodiny dopoledne rozburácela obrovská vichřice. Ta měla údajně trvat až do šesté hodiny večerní. Hned za několik málo týdnů udeřila další bouře na prášilské lesy. K největším škodám docházelo v místech, kde už desítky let probíhaly těžby, jejichž hlavním motivem byla snadno dosažitelná a plavitelná hmota. Celková hmota poškozeného dříví těmito vichřicemi činila 9 680 sáhů, což je v podstatě roční

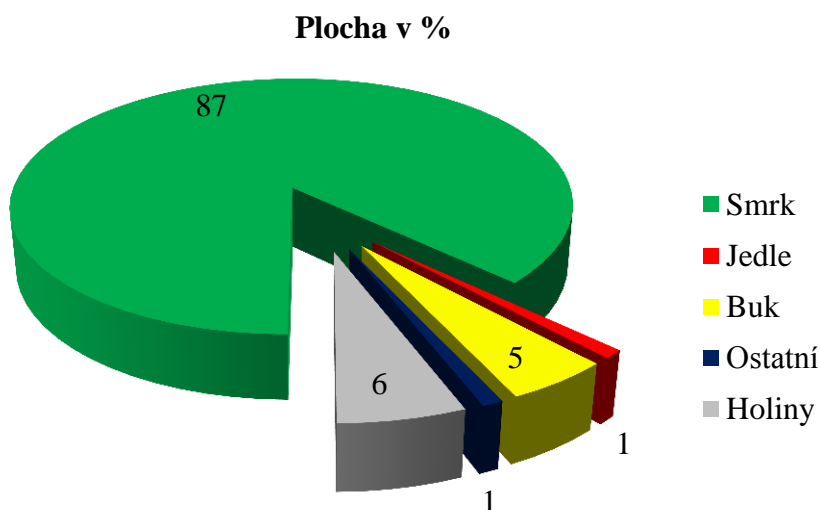
etát stanovený Souchou. Jako by toho nebylo málo, přichází v noci z 26. na 27. října 1870 další větrná bouře. Ta je však mnohem ničivější a lze ji označit za jednu z největších větrných katastrof v rámci prášilských lesů (Příloha 4). Celková suma polomového dříví se vyšplhala na 45 440 sáhů, což přibližně odpovídá Souchovu etátu na pět let. Vedení schwarzenberských lesů si velmi rychle uvědomilo vážnost situace a již 20. listopadu 1870 je vydána knížecí rezoluce, která ukládá urychlené zpracování polomů i za cenu zvýšení dělnických mezd, zakazuje jakékoliv porážení zdravého dříví, nařizuje rozšíření školek atd. O těžbách v jednotlivých revírech během této i dalších kalamit je podrobněji rozepsáno v části průzkumu historických map jednotlivých revírů (MINISTR, 1963).

Důsledkem výše zmíněné větrné kalamity byla kalamita kůrovcová. První zmínky o větším množství napadeného dříví nalézáme již v létě roku 1870, zřejmě z důvodu liknavého zpracování polomové hmoty z kalamit v roce 1868. Na začátku roku 1871 je vydán oběžník s instrukcemi, jak postupovat při zpracování polomů a kůrovcového dříví a jak zamezit dalšímu šíření kůrovce. Práce však z důvodu nedostatku dělníků postupují pomalu a suché léto roku 1871 kůrovci jen prospívá. V červenci roku 1872 je již jasné, že kalamita nabývá obrovských rozměrů a že šíření kůrovce se nepodařilo zastavit. Je kladen důraz na dostatečné a včasné kladení lapáků. Tak nastává další kolonizační vlna, neboť místní dělníci nestačí zpracovávat napadené dříví a jsou povolávání dělníci ze zahraničí. Kůrovec se však šíří dál. V létě roku 1874 pracuje v prášilských lesích na 1612 dělníků, z toho 190 cizích. Na podzim prochází lesy velkostatku komise, aby zhodnotila zpracování kalamity. Výsledky jsou uspokojivé, bohužel totéž se nedá říct o lesích sousedících s velkostatkem. V roce 1875 nastává pak konečná likvidace kalamity (MINISTR, 1963).

Dalších téměř třicet let trvalo, než se lesy velkostatku Prášily - Dlouhá Ves vzpamatovaly. V roce 1911 probíhá spolu s revizí zařízení kontrola pěstební činnosti. Výsledky však nejsou uspokojivé a proto jsou vydány nové směrnice, v kterých se již více ukazuje nový směr lesnického uvažování. Jsou podporovány clonné a výběrné seče, práce s přirozeným zmlazením a je kladen velký důraz na výchovu porostů. Práce však zbrzdila I. světová válka, neboť valná část pracovních sil byla odvedena k vojsku. V letech 1921/2 probíhá poslední revize zařízení prášilských lesů v režii schwarzenberské lesní zařizovací kanceláře. Vše se vyvíjí poměrně příznivě a stav lesů se zlepšuje. V roce 1929 však přichází další větrná kalamita doprovázená krupobitím a etáty jsou opět hodně překračovány. Po zestátnění prášilských lesů vznikají v důsledku kalamity z roku 1929 prozatímní hospodářské plány pouze pro méně zasažené revíry na období 1934-1943. Pro zbytek území se má vytvořit do roku 1937 rekultivační plán, aby se následující rok mohlo začít s vlastními

pracemi. Pro tuto část je stanoven prozatímní roční etát 8 000 plm. Tyto plány sestavil bývalý schwarzenberský taxátor Václav Říha za pomoci ing. Jordana a ing. Helma. Najdeme zde rozdělení na lesy hospodářské skupiny vysokokmenného lesa s obmýtím 120 let, hospodářské skupiny ochranného lesa a hospodářské skupiny zrůdných porostů (zbahnělá a slatinná místa). Ve skupině vysokokmenného lesa je uváděna zásoba v hroubí bez kůry 304 370 plm jehličnatých a 6 975 plm listnatých. Roční mýtní etát na ploše 11 165 ha činí 4 609 plm jehl. a 129 plm list. hroubí bez kůry, předmýtní 1 145 jehl. a 40 list. plm, celkový etát pak 6 020 plm hr. b. k. Pro hospodářskou skupinu ochranného lesa uvádí zásobu 3 820 plm na ploše 35 ha, těžba nulová. A pro poslední skupinu vypočítává zásobu 3 910 plm na ploše 82 ha, těžba opět 0. Lze zde nalézt i další zajímavá data jako např. zastoupení dřevin (Graf 4), zakmenění, holiny atd (MINISTR, 1963).

Graf č. 4 - Zastoupení dřevin polesí Prášíly k roku 1934

K novému kompletnímu zařízení, jak plánoval Václav Říha, již nedošlo. Vývoj historických událostí začlenil území velkostatku na sedm let do Velkoněmecké Říše. Zůstává otázkou, zda byly lesy velkostatku v této době nějak zařizovány. Materiály, které by se zabývaly tímto obdobím, se zatím nepodařilo nalézt, pokud se vůbec dochovaly. Po skončení II. světové války spravují území na krátkou dobu Státní lesy a v roce 1952 přechází prakticky celé území bývalého velkostatku pod správu Vojenských lesů a statků (MINISTR, 1963). V roce 1991 vzniká Národní park Šumava, který spravuje toto území dodnes. Záměrně nejsou uvedena data z éry Vojenských lesů, neboť pro potřeby této práce dostačují současné informace.

4.2 Současný management hospodaření Správy NP Šumava

Zde je uveden popis současného způsobu hospodaření a ochrany přírody, neboť ve vlastním popisu jednotlivých revírů a jejich historických map, jež byly použity, je nutné mít povědomí o způsobu péče o lesy. V rámci jednotlivých revírů je uvedeno srovnání se současným stavem, především ve vztahu k prvním zónám NP Šumava, které se nachází na území daných revírů a jejichž předmětem ochrany jsou původní porosty. Proto je nutné pro správné pochopení uvést tyto informace nyní.

Základním dokumentem stanovujícím hlavní dlouhodobé cíle a principy péče o lesní ekosystémy na území NP Šumava je Plán péče. Tento dokument je závazným podkladem pro jiné plánovací dokumenty např. LHP. Zpracování Plánu péče je legislativně podepřeno zákonem č. 114/1992 Sb. § 18 a základní orientace vyplývá z poslání NP Šumava, jak je uvádí Nařízení vlády ČR č. 163/1991 Sb. § 2. V současné době však nemá NP Šumava platný Plán péče. Pracuje se podle Plánu péče na období 2001-2010, který byl - z důvodu často se měnící politické situace a tím pádem i měnící se osobou na postu ředitele NP - poprvé prodloužen do roku 2013. V té době vznikl nový Plán péče s platností na období 2014-2017. Ten však nebyl schválen a nevstoupil tím pádem v platnost. Tudíž se znovu „prodloužil“ původní Plán péče z roku 2000 a byl doplněn o příkaz ředitele z dubna 2014 (vychází z navrhovaného Plánu péče na období 2014-2017), který upravuje členění NP Šumava na dílčí plochy. Tyto plochy vyznačují možnosti zásahů do lesních ekosystémů. Zonace zůstává podle původního Plánu péče (NP, 2001).

První zóna ochrany přírody, označovaná jako přísná přírodní, označuje území s nejvýznamnějšími přírodními hodnotami, zejména přirozené nebo málo pozměněné ekosystémy vhodné pro rychlou obnovu samořídících funkcí. Cílem je uchování či obnova těchto funkcí. Jakékoliv zásahy lidskou činností jsou v tomto území zakázány, vyjma regulace vodního režimu a likvidace invazivních druhů rostlin. Každá první zóna NP Šumava má své číslo, a dalo by se očekávat, že bude existovat jejich soupis s podrobnými údaji o každé I. zóně. Byla vyvinuta snaha tento dokument dohledat, leč marně. Pravděpodobně vůbec neexistuje. Byl získán pouze excelový soubor, kde je pouze rámcově uveden předmět ochrany, např. I. zóna č. 10 Hůrecký vrch – smíšené porosty BK s JD a SM. Na roveň I. zóně lze postavit území v dílčí ploše „A“ a „B“. Jedná se o území ponechané samovolnému vývoji. Rozdíl je pouze v možnosti realizace zásahů proti vlivu zvěře. Tyto zásahy jsou zakázány v ploše „A“, v ploše „B“ je tedy možné regulovat stavy zvěře lovem a udržovat stávající mechanické ochrany po nezbytnou dobu. Jakákoliv opatření proti kůrovci jsou v těchto

plochách zakázána. V ostatních dílčích plochách je již povolena asanace kůrovcového dříví a další lesnické činnosti (NP, 2001).

Přibližně polovina území bývalého panství Prášíly se nyní nachází v dílčích plochách „A“ a „B“. Tyto plochy staví mnoho lidí na roveň s I. zónami, což se může jevit jako trochu alibistické řešení. Plocha prvních zón se nezvětšuje ke spokojenosti obcí a zastánců řízeného managementu a zastánci tzv. „bezzásahovosti“ jsou také spokojeni. Tato práce se však zabývá jen I. zónami stanovenými Plánem péče.

4.3 Popis revírů Prášily a Nová Studnice Velkostatku Prášily – Dlouhá Ves

4.3.1 Revír Prášily – Revier Stubenbach

4.3.1.1 Matzův popis pro polesí Prášily

„Půda je v různých polohách dobrá, místy však močálovitá, přičemž plocha 12 jiter 1469 sáhů je neplodná. Nad Prášily je část lesa určena pro režijní spotřebu, ale větší část Žďánidel byla již vykáčena pro prášilské sklárny. Nad obcí Prášily do poloviny Žďánidel je půda porostlá smíšeným smrkem a bukem ve stáří 80 – 100 let, u hranice forenberské jsou 20 – 40leté smrky špatného vzrůstu. Gsenget proti Prášilům je porostlý 80 -90letým, částečně 30 – 40letým porostem, z poloviny buk, dole proti Prášilům je 10 – 20letá mláz. Ve Steindlbergu nad Prášily se pase, čímž trpí zejména bukové zmlazení. Mittagsberg je blíže Prášil a je určen pro režijní účely, zadní část zase pro prášilské sklárny. Podél Prášilského potoka je 80 – 200 a víceletý porost SM smíšený s BK a JV. Paseky na vrchu proti Prášilům jsou pomístně zmlazeny a v dobrém stavu. Je tam hodně jeřábu, který se používá na obruče na sudy. Porosty přes 200 let jsou řídké a zabuřené, buřen se odstraňuje, aby zmlazení bylo uvolněno. Nahoře je 200 – 300letý smrkový porost, který má hodně suchých vrchů, je řídký a porostlý borůvkám, se sporým náletem, pouze na příkrých stráních, kde nikdy nebylo paseno je porost hustší, ale koruny jsou hodně suché. Lesní trať Scheureck se svažuje proti Prášilům, má suchou půdu s 50 – 60letým porostem SM, proti Prášilskému potoku je půda hodně mokrá s řídkým porostem smrku. Lesní trať Bernstein je na sklonu proti Prášilům porostlý krátkým smrkem, mezi kterým je hodně buřeně, zejména borůvká a žádný nálet, jelikož se pase, porost je 200 – 300letý řídký. Lesní trať Hirschsprenng je ze 2/3 velmi špatný, řídký a přestárlý. Na návrší je zamokřená rovina, většinou zcela prázdná, bez mlází, jen s buřením v důsledku pastvy. Pouze 1/3 svahu tvoří dobrý porost, ležící proti Mohrbachu, Ahornbachu a Fallbaumu“ (MINISTR, 1963).

4.3.1.2 Souchův popis pro polesí Prášily

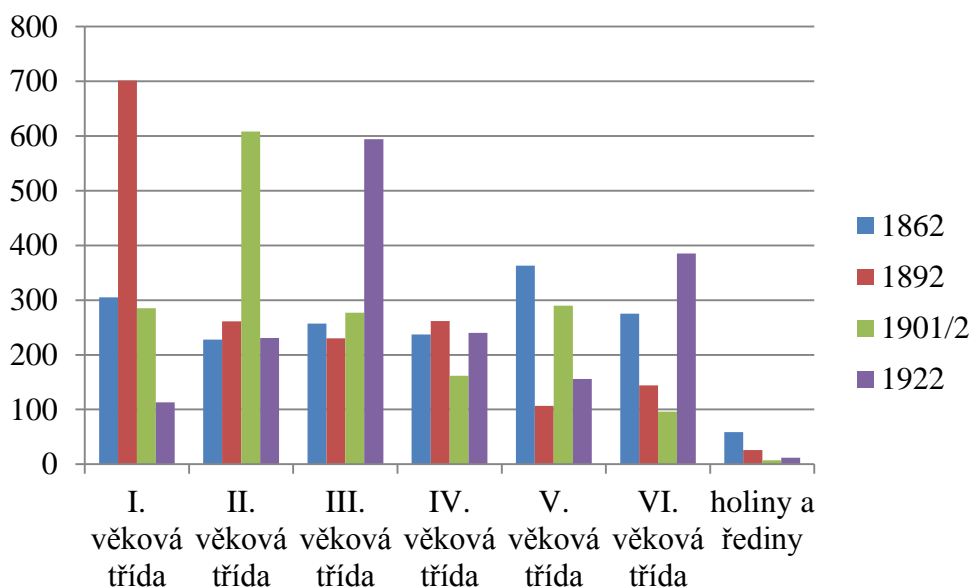
„Polesí Prášily bylo v minulosti nejvíce postiženo těžbami pro prášilské sklárny, takže hodně porostů starších 60 – 70 let bylo obnoveno uměle. Polesí mělo k 1. 1. 1862 2 996 jiter a 1530 sáhů (1 708 ha) a celková roční těžba činila na 180 sáhů tvrdého a 1795 sáhů měkkého dříví o 70 kubických stopách (398 m³ tvrdého dříví a 3 967 m³ měkkého dříví). Hlavní dřevinou je smrk, ku kterému je na suchých půdách přimísena jedle a buk, pomístně i ve značných výškách javor, přičemž jeřáb doprovázel smrk do nejvyšších míst. Modřín smíšený se smrkem se tu nacházel již v porostech 50 – 55letých a doporučoval se i nadále k vylepšování dřevných kultur. Část polesí byla zatížena servittem pastvy pro stodůlecké

občany. Část dřeva je zpracována na prášilské pile, vystavěné v Prášilech v roce 1852, přičemž strojní výroba šindele sem byla zařazena v roce 1860. Pro zakládání nových kultur byly předepsány tytéž směrnice jako v polesí Nová Studnice“ (MINISTR, 1963).

4.3.1.3 Dostupné mapy a jejich vyhodnocení

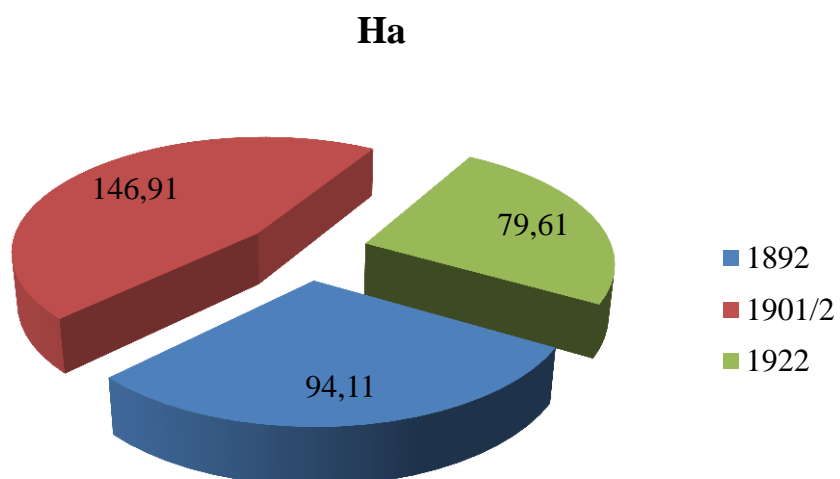
K bližšímu průzkumu byly k dispozici porostní mapy revíru Prášily (Příloha 5) z let: 1862, 1892, 1901/2 a 1922 (soukromý archiv autora, originály map uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244). Data zjištěná průzkumem map popisují grafy č. 5, 6 a 7.

Graf č. 5 – Poměr věkových tříd v ha za léta 1862, 1892, 1901/2, 1922

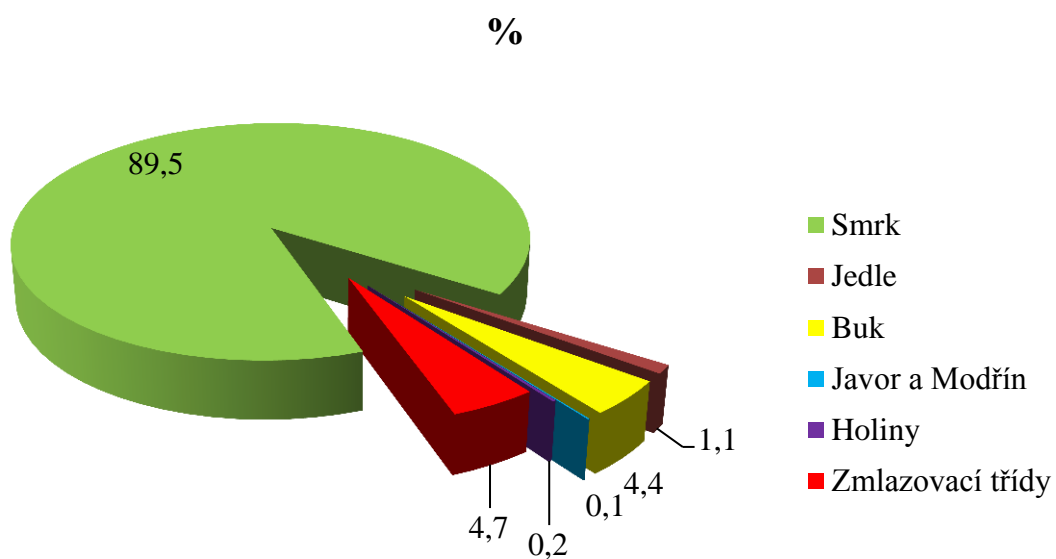

Na mapě z roku 1862 lze nalézt číselné údaje o rozloze revíru a jeho jednotlivých tratí. Jsou celkem tři – Steindlberg (Ždánidla), Scheureckberg (Žďárek) a Mittagsberg (Poledník). Legenda obsahuje barevné rozlišení šesti věkových tříd ve škále od světle šedé po černou barvu, dále jsou vylíšeny holiny, řediny, bahnité půdy, slatiny, skládky dříví a skaliska. Na mapě je jasně rozeznatelná rozdělovací síť pomocí průseků. Stejně údaje se nachází i v další mapě z roku 1892. Přibylo však vylíšení zmlazovacích třídy, druhů sečí a v jednotlivých porostech jsou umístěny značky určující převládající dřevinu. Na dalších mapách z roku 1901/2 a 1922 je legenda totožná s předchozí mapou. Jediným rozdílem je, že ne u všech porostních skupin najdeme značku převládající dřeviny.

Graf č. 6 – Poměr zmlazovacích tříd v ha za roky 1892, 1901/2, 1922

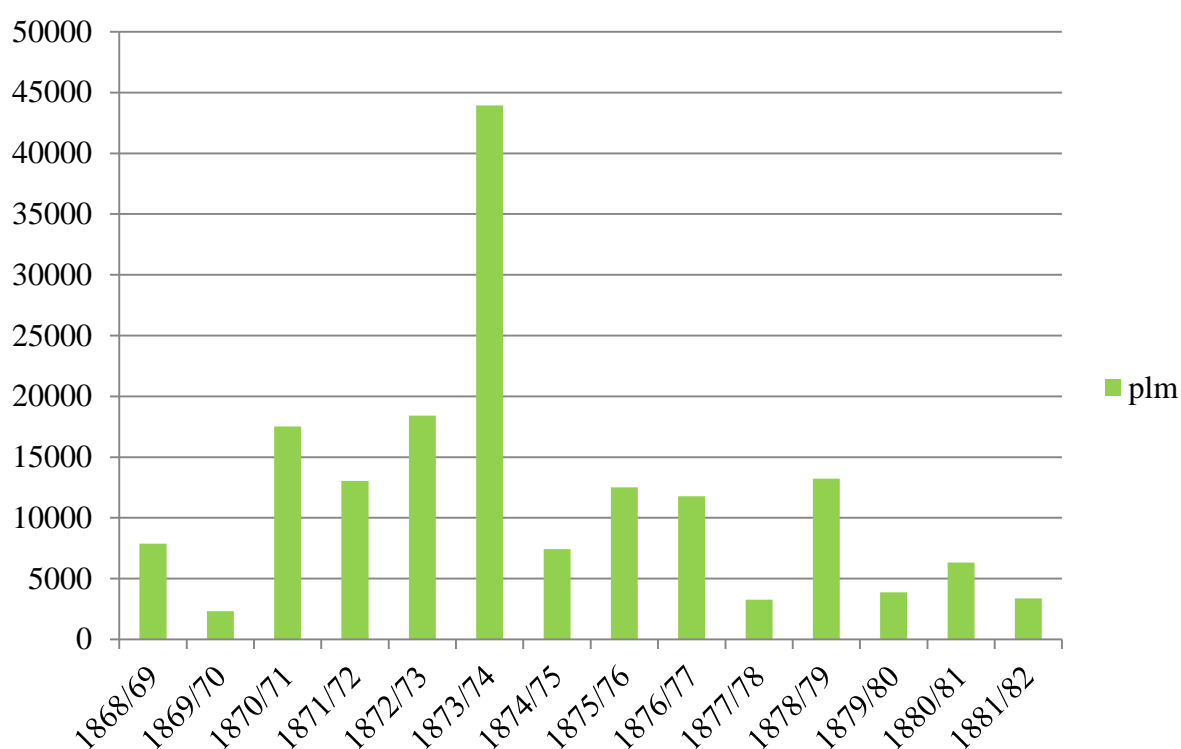
Graf č. 7 – Zastoupení dřevin v poměru k ploše v % k roku 1922

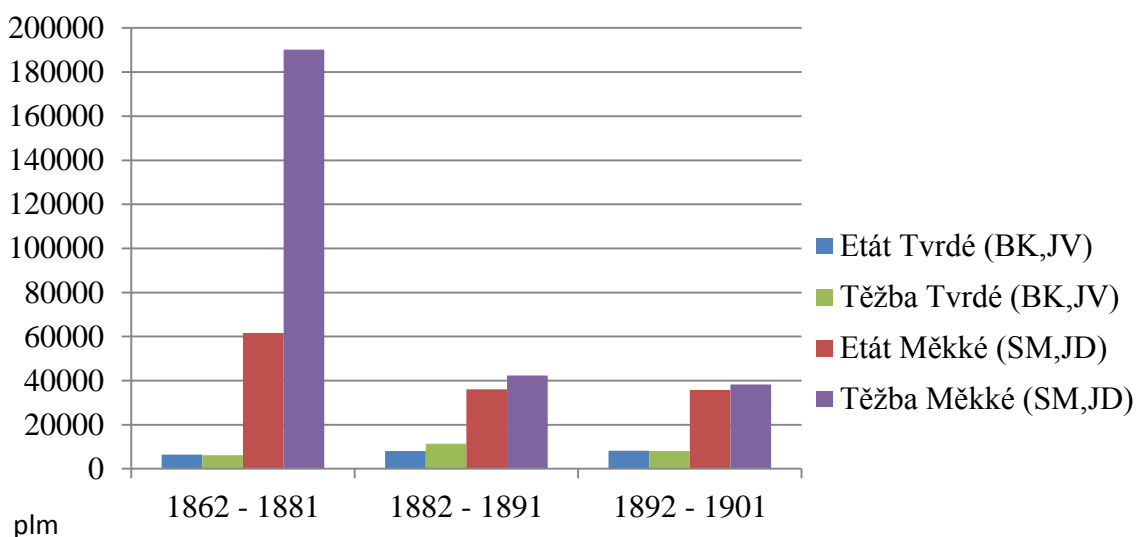
4.3.1.4 Stanovení vývoje hospodaření

Podle Souchova popisu se dá předpokládat, že revír Prášily patřil k revírům, kde již po dlouhou dobu probíhala těžební činnost, dále byl velmi negativně ovlivněn pastvou dobytka. Poměr věkových tříd co do plochy k roku 1862 byl poměrně vyrovnaný, největší plochu zaujímaly porosty ve věku 81 - 100 let (Graf č. 6). V mapě nejsou zakresleny seče ani zmlazovací třídy. Lze předpokládat, že se v této době obnovovalo holosečným způsobem. Významným historickým mezníkem jsou větrné kalamity z let 1868, 1870 a následná kalamita kůrovcová. Podle grafu č. 6 je vidět, že těmito kalamitami byla nejvíce zasažena právě V. věková třída a zároveň je patrný obrovský nárůst I. věkové třídy. Vývoj těžeb ukazuje graf č. 8 (JELÍNEK, 2005). Z něj lze usuzovat, že k největší gradaci lýkožroutů dochází přibližně 3 roky po větrné kalamitě z roku 1870. Pro vytvoření náležité představy o množství těžby je uveden graf č. 9 (SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244).

Graf č. 8 – Vývoj kalamitních těžeb 1868 – 1882 v plm

Graf č. 9 – Porovnání etátu a těžby v plm za první tři zařízení revíru Prášily

Na mapě z roku 1892 se již objevuje vylíšení zmlazovacích tříd a rozdělení sečí na holoseče a výběrné seče. Z toho se dá vyvodit závěr, že se začíná pracovat s přirozenou obnovou. Po první světové válce se znalosti a zkušenosti lesníků zřejmě prohloubily, neboť na mapě z roku 1922 přibývá další seč - kotlíková a rozdělení zmlazovacích tříd na třídy pro obnovu buku a jedle s rozlišením na způsob práce s přirozeným zmlazením. Zda se v těchto činnostech pokračovalo i po zestátnění revíru, nelze doložit, neboť nebyla zatím dohledána potřebná data.

4.3.1.5 I. zóny na území revíru Prášily

Bývalý revír Prášily se dnes rozkládá mezi státní hranicí se SRN na západě a obcí Prášily na východě. Od severu tvoří bývalou hranici revíru pomyslná spojnice - hraniční mezník č. 10/13, vrchol hory Ždánidla (1 308, 5 m. n. m.) a místo bývalé osady Formberg. Na jihu pak spojnice kót 1 279, 8 m. n. m., 1 230, 0 m. n. m. a 1 229, 8 m. n. m. Jádrem revíru tvoří dnes masiv hory Poledník (1 315, 2 m. n. m.) spolu s Prášilským jezerem. Na území bývalého revíru Prášily se v současnosti nachází celkem 7 prvních zón. Základní taxační údaje zobrazují tabulky č. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 (LHP, 2008).

Tabulka č. 5 – I. zóna č. 19

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)				
						SM	BK	JD	SOJ	KL
19 - část	Plesná	klimatické smrčiny	12,7	48Cl28	182	57	40	-	3	-
				49Bk28	176	95	4	-	-	1
				49Bm03	2	100	-	-	-	-
				49Bm28	176	85	14	1	-	-

V současné poloze I. zóny č. 19 se nachází na mapě z roku 1862 porosty II. a III. věkové třídy. Na mapách z let 1892, 1901/2 a 1921 je oblast zakreslená jako zmlazovací třída, především pro přirozenou obnovu buku. Tomu by mohlo odpovídat zastoupení buku v porostní skupině 48Cl28 (Příloha 3). Vzhledem k tomu, že v roce 1862 se jednalo o porosty stáří 20 – 60 let, lze usoudit, že současné porosty jsou II. generací po původních porostech. Kůrovcová kalamita, která následovala po orkánu Kyrill však tyto porosty naprosto zničila. Místy se objevuje přirozené zmlazení. Zkratka SOJ označuje souše jehličnaté.

Tabulka č. 6 – I. zóna č. 20

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)				
						SM	BK	JD	SOJ	-
20	Prášílský potok	zbytky smíšených porostů a smrčín v inverzní poloze	21,69	50Bn37	84	100	-	-	-	-
				50Bn38	149	100	-	-	-	-
				50Bo33	14	100	-	-	-	-
				50Bo37	149	100	-	-	-	-
				51An03	2	100	-	-	-	-
				51An37	134	95	1	-	4	-
				51Cl28	160	95	3	-	2	-
				51Cn38	160	95	-	-	5	-

Oblast I. zóny č. 20 je v mapě z roku 1862 vylíšena věkem 80 – 100 let s ředinami na zamokřených půdách. V roce 1892 se velikost ředin nemění a oblast je vylíšena věkovou třídou 100 a více let. Mapa datovaná k roku 1901/2 však zakresluje polovinu oblasti jako porost II. věkové třídy. Lze se domnívat, že jde o špatný zakres, neboť na mapě z roku 1922 je oblast zakreslena barvou III. věkové třídy. Část porostu při státní hranici je stále označována věkem 100 let a více. V současnosti jde o porosty 51Cl28 a 51Cn38. Lze tedy usuzovat, že jde o původní porosty. V současné době je stav porostů obdobný jako u zóny č. 19, avšak přirozené zmlazení se vyskytuje po celé ploše.

Tabulka č. 7 – I. zóna č. 21

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)				
						SM	BK	JD	SOJ	-
21	Ždánidla	klimatické smrčiny, balvanité sutě	13,81	47Ce03	2	100	-	-	-	-
				47Ce28	207	95	-	-	5	-
				47CI03	2	100	-	-	-	-
				47CI33	24	100	-	-	-	-
				47CI35	41	95	5	-	-	-
				47CI38	207	100	-	-	-	-

V mapě k roku 1862 je oblast I. zóny č. 21 zakreslena barvou III. věkové třídy. Na dalších mapách pak barvou V. a VI. věkové třídy. V současnosti lze považovat porosty 47Ce28 a 47CI38 za původní porosty. Bohužel i tyto porosty podlely náporu větru a následně kůrovce v letech 2008 – 2013.

Tabulka č. 8 – I. zóna č. 22

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)				
						SM	BK	JD	DG	MD
22	Pod Ždánidly	smíšený porost s bukem	5,28	47A125	65	58	40	-	1	1

I. zóna č. 22 je v mapě z roku 1862 vylišena III. věkovou třídou, v roce 1892 V. věkovou třídou a v dalších mapách je označena jako zmlazovací třída. Podle současného věku lze soudit, že někdy v období II. světové války byl porost smýcen a obnoven uměle. Současné umístění I. zón č. 19, 20, 21, 22 na historických mapách ukazují obrázky č. 1, 2, 3 a 4 (soukromý archiv autora, originály map uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244).

Obrázek č. 1 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1862

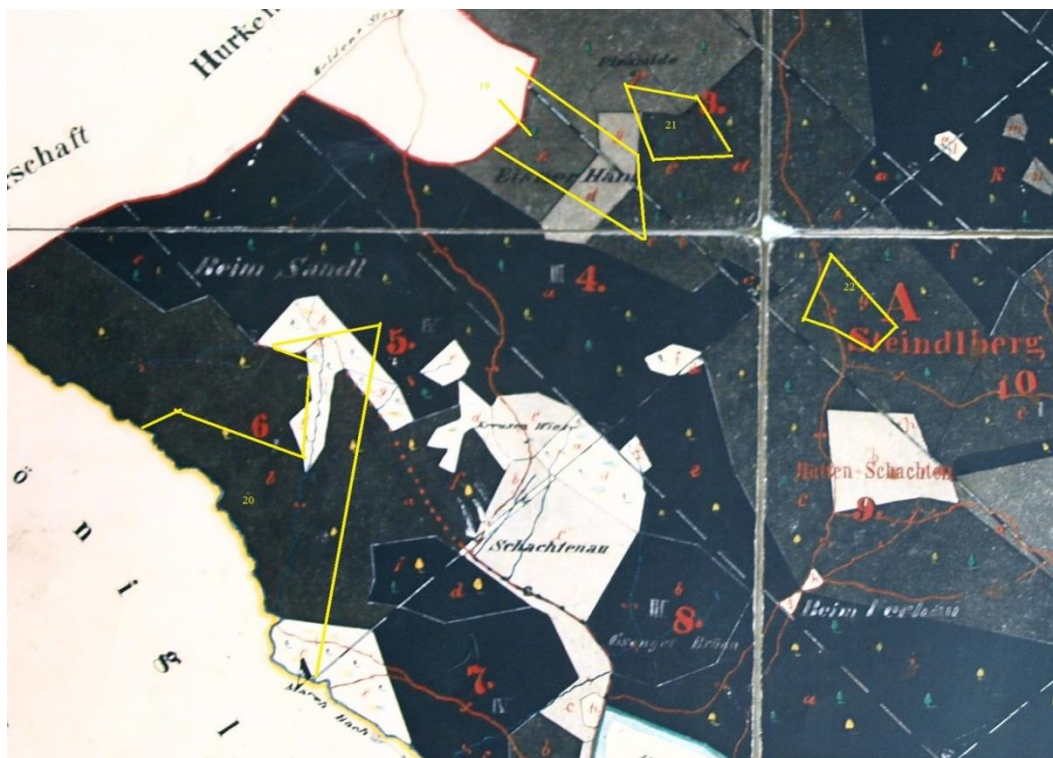

Foto: Autor

Obrázek č. 2 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1892

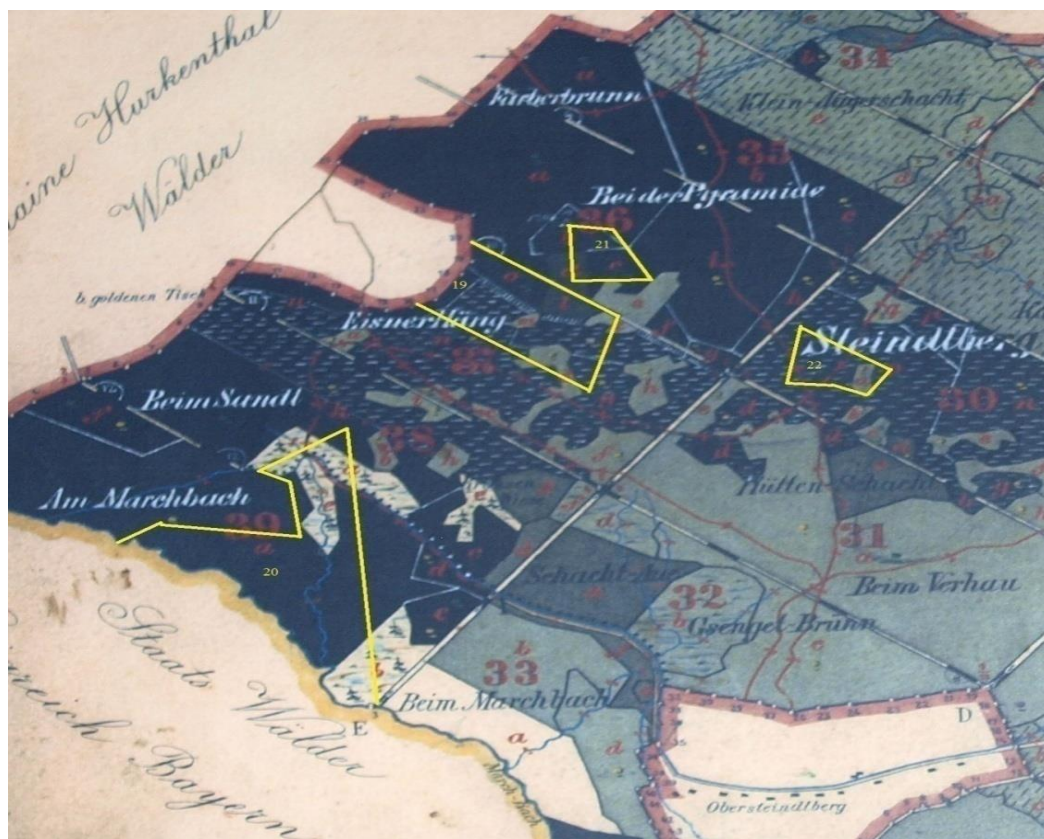

Foto: Autor

Obrázek č. 3 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1901/2

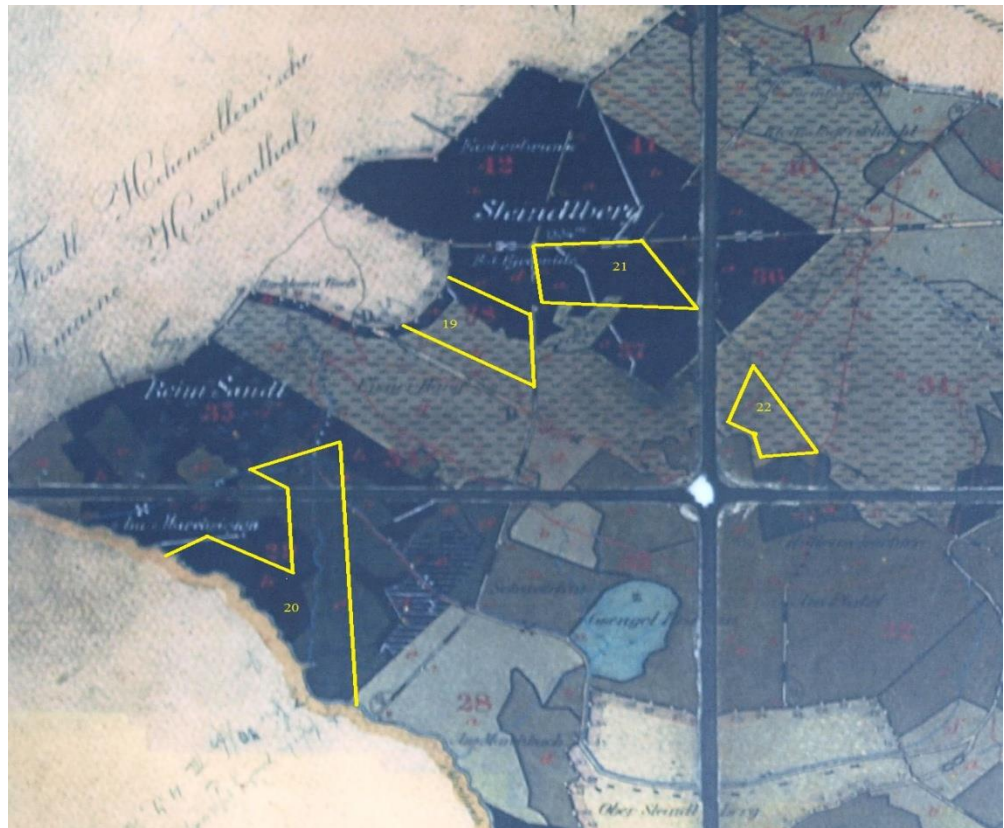

Foto: Autor

Obrázek č. 4 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1922

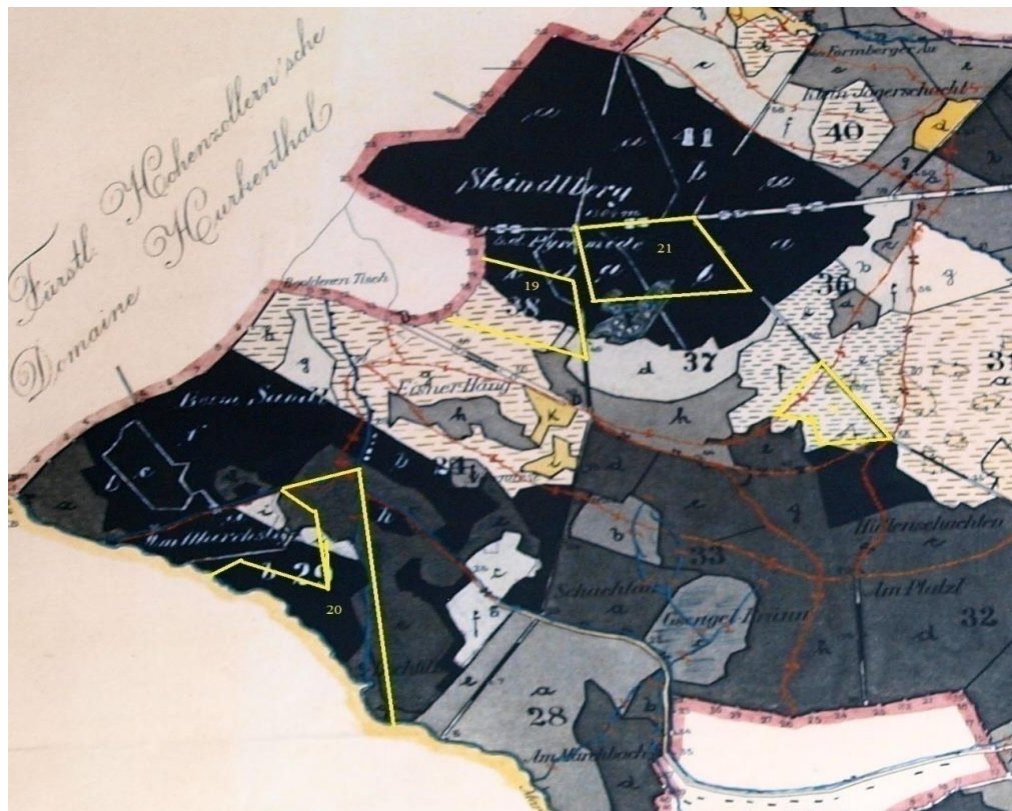

Foto: Autor

Tabulka č. 9 – I. zóna č. 23

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)				
						SM	BK	JD	SOJ	-
23	Gsenget	zrašelinělé louky a smíšené porosty v údolní nivě	27,94	40A137	130	90	-	-	10	-
				40A138	130	94	2	1	3	-
				40An38	130	96	1	1	2	-
				40Ao38	120	95	-	-	5	-
				40Cn35	60	100	-	-	-	-

I. zóna č. 23 (Tabulka 9) lze dle mapy z roku 1862 rozdělit na dvě části, kdy jedna část zaujímá dnešní porost 40A138 a je zakreslena barvou pro věk 81 – 100 let. Druhá část je vylišena jako holina. V roce 1892 je tato část zakreslena jako II. věková třída, tedy ve věku 21 – 40 let. Oblast současného porostu 40A138 je označena I. věkovou třídou. Na dalších mapách je to vždy o jednu třídu výš. Tento porost byl pravděpodobně vytěžen koncem 70. let 19. století. Vzhledem k blízkosti vodních toků, lze usuzovat, že byl hojně využíván i dříve k těžbě dříví určeného pro plavbu. V současné době je oblast I. zóny č. 23 velmi poškozená kůrovcem. Polohu I. zóny č. 23 na historických mapách určují obrázky č. 5 a 6 (soukromý archiv autora, originály map uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244).

Obrázek č. 5 – I. zóna č. 23 na porostní mapě z roku 1862 a 1892

Foto: Autor

1862

1892

Obrázek č. 6 – I. zóna č. 23 na porostní mapě z roku 1901/2 a 1922

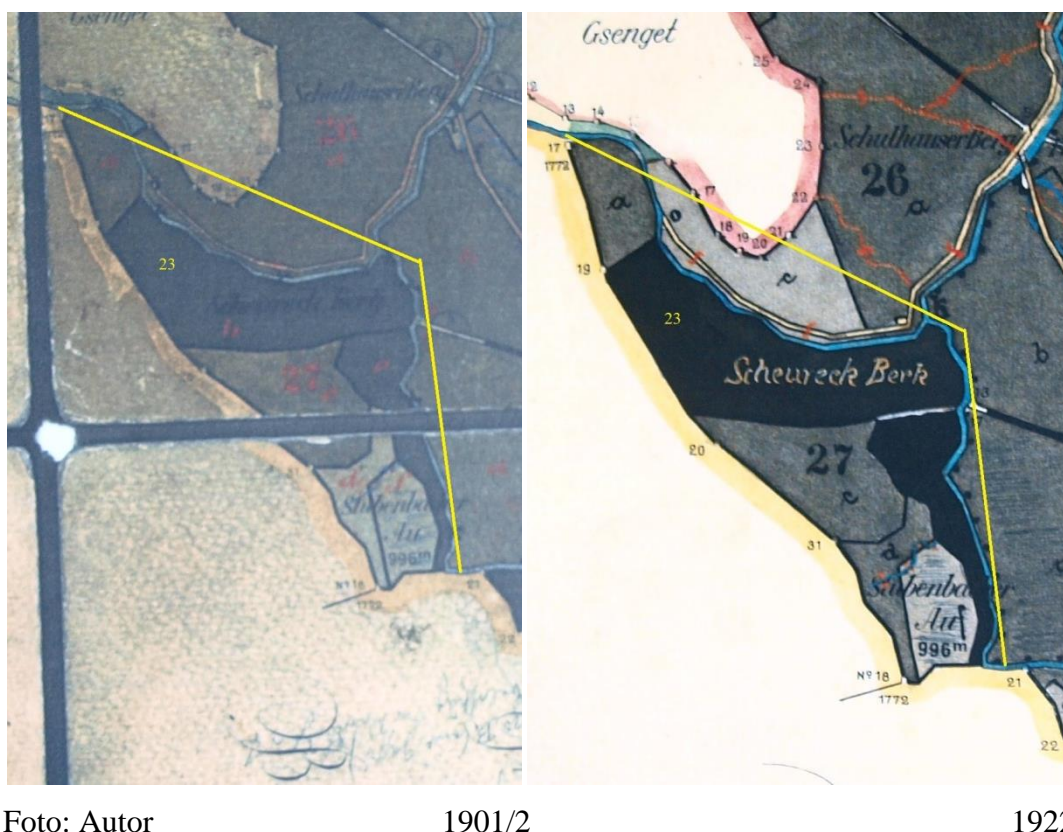

Foto: Autor

1901/2

1922

Tabulka č. 10 – I. zóna č. 28

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)				
						SM	BK	JD	SOJ	-
28	Prášilské jezero	ledovcový kotel s jezerem	14,75	16C137	143	100	-	-	-	-
				16Cn38	143	100	-	-	-	-
				17Ba38	145	88	1	1	10	-
				17B138	145	88	1	1	10	-
				17Bn38	145	100	-	-	-	-

Mapa z roku 1862 zobrazuje I. zónu č. 28 (Tabulka 10) dvěma věkovými třídami. Svahy k Prášilskému jezeru (současný porost 17Ba38) je zakreslen VI. věkovou třídou, tedy 100 +, zbytek území současné I. zóny je označen I. věkovou třídou. Na mapě z roku 1892 jsou svahy nad Prášilským jezerem zakresleny I. věkovou třídou, ostatní II. V dalším decenniu je to o třídu výš. V mapě z roku 1922 je oblast porostu 17Ba38 označena III. věkovou třídou, zbytek plochy pak V. věkovou třídou. Vzhledem k blízkosti vodního toku, kde se navíc dala regulovat hladina vody, se lze domnívat, že oblast byla hojně využívána pro těžbu plavebního dříví.

Tabulka č. 11 – I. zóna č. 29

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)				
						SM	BK	JD	SOJ	-
29	Stará jímka	rašeliniště	24,39	14Ce28	143	95	-	-	5	-
				14Cn28	143	95	-	-	5	-
				14Co37	143	100	-	-	-	-
				15Aa38	144	100	-	-	-	-
				15Ab19	110	100	-	-	-	-
				15Ae37	133	80	-	-	20	-
				15Al38	144	95	-	-	5	-
				15An38	144	100	-	-	-	-
15Ao27	143	80	-	-	20	-				

Pro I. zónu č. 29 (Tabulka 11) platí totéž, co pro I. zónu č. 28. Obrázky 7 a 8 představují současné umístění I. zón 28 a 29 na historických mapách.

Obrázek č. 7 – I. zóny č. 28 a 29 na porostní mapě z roku 1862 a 1892

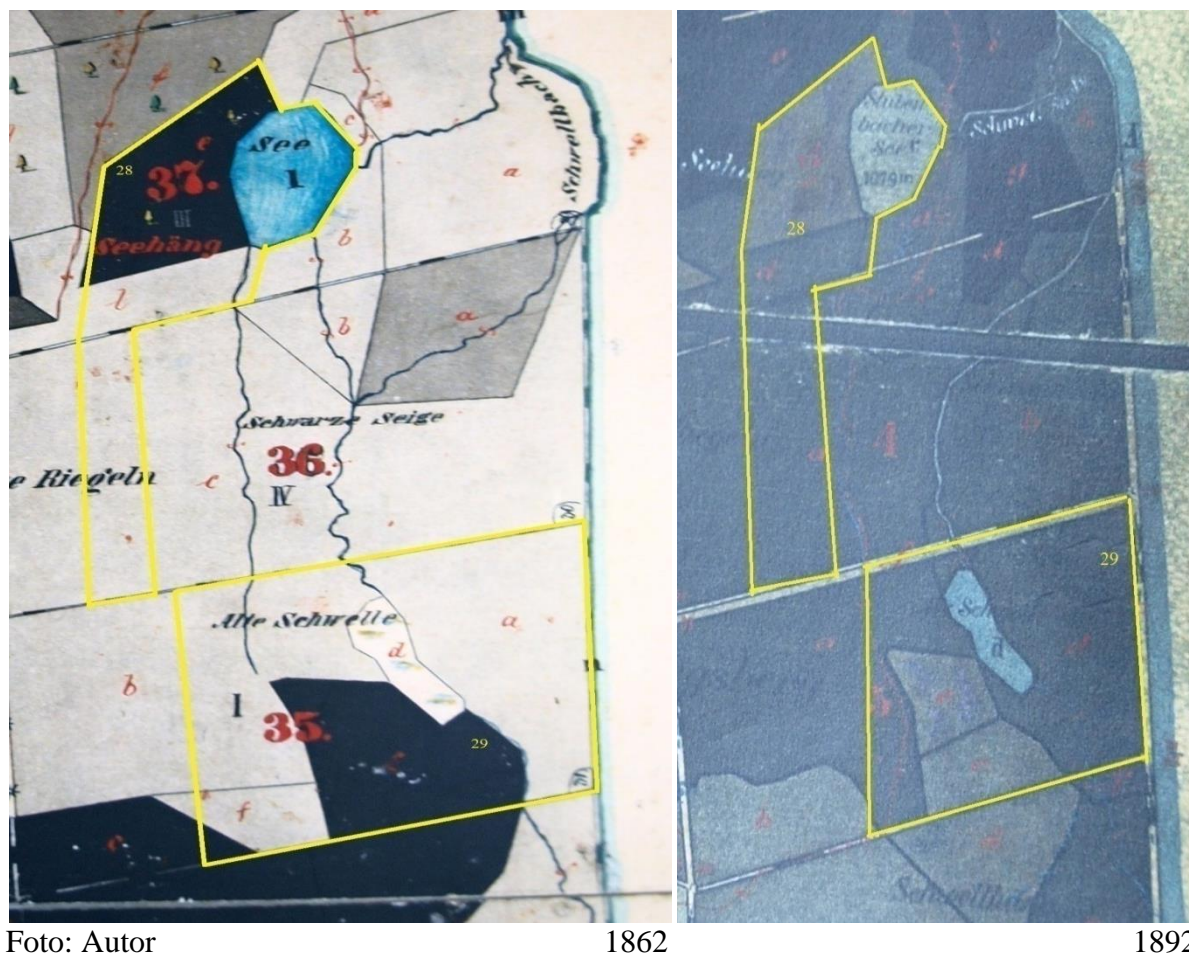

Foto: Autor

1862

1892

Obrázek č. 8 – I. zóny č. 28 a 29 na porostní mapě z roku 1901/2 a 1922

Foto: Autor

1901/2

1922

4.3.2 Revír Nová Studnice – Revier Neubrunn

4.3.2.1 Matzův popis pro polesí Nová Studnice

„Na Seerück jsou 2 močály nad Zelenohorskými skelnými hutěmi, na které v Josefínském katastru bylo odečteno 9 jiter 674 sáhů jako neplodnou plochu. Nahoře je krátké dříví, proti Mohrbachu delšího vzrůstu, proti Seebergským hranicím jsou jednotlivě buky mezi smrkem a jedlí. Větší díl je ale porostlý vzrostlými smrkem, mezi kterými je hodně nahnilého dřeva a stromů se suchými vrchy. Na vrcholu Seereckerbergu byla pro sklárny vykácena velká plocha, na které je hodně polomů a místy zcela shnilé stromy. Plochy je třeba uměle zalesnit, neboť nálet nelze očekávat. Na ploše vykácené sklárnami jsou pomístně 15 – 20leté smrky. Pase se tu. Steinberg má proti kanálu příkrý svah, hodně kamenitý. Jsou tu tři slatiny, na které v Josefínském katastru bylo odečteno 22 jiter neplodných ploch. Jinak je tu půda většinou dobrá, je tu mnoho zpuchřelých smrků, mezi kterými jsou buky a javory, jakož i hodně bukového náletu. Na plochách vykácených pro plavbu byla založena smrková kultura, ve které je hodně jeřábu. Fallbaum má vysoký hustý smrkový porost, mezi kterým se nachází zpuchřelé smrky. Zkouškou bylo zjištěno, že 370leté smrky jsou zcela zdravé. Seereckenberg je porostlý 100 – 150letým smrkem, hodícím se na stavební dříví“ (MINISTR, 1963).

4.3.2.2 Souchův popis pro polesí Nová Studnice

„Polesí Nová Studnice bylo jedním z nejstarších prášilských polesí vedle Modravy, Prášil a Schätzova Lesa. Zprvu tu bylo těženo jen pro potřeby brzy zaniklé zelenohorské sklárny, ale po vystavění kanálu tu byla většina porostů velmi rychle vytěžena. K 1. 1. 1862 obnášela plocha 2 910 jiter a 1 587 sáhů (1 659 ha) a roční těžba 25 sáhů tvrdého a 1 951 sáhů měkkého dříví (55 m³ tvrdého a 4 312 m³ měkkého dříví). Dominující dřevinou byl smrk ku kterému je na suchých půdách přimíšena jedle a buk, kteréžto dřeviny mizí ihned na mokřejších půdách a ve výšce přes 3 500 stop. Buk nevykazoval kvantitativně ani kvalitativně dobrý vzrůst, ale jeho pěstění, podobně jako u jedle, se doporučuje v omezeném množství. Ve starých a středních porostech je něco javoru, jehož pěstování se doporučuje před ostatními listnáči. Se smrkem až do nejvyšších poloh jde jeřáb. Doporučuje se též pěstování modřínu, přestože v tomto polesí s ním bylo pracováno málo. Polesí je zatíženo servittem pastvy pro stodůlečkou rychtu, které dovoluje tu pásti 240 kusů dobytka za roční činži 55 krejcarů za kus, přičemž však v kulturách a mlazinách bylo pasení zakázáno. Těžbu doporučeno prováděti na vrcholcích a na příkrých svazích poznenáhlym prosvětlováním a přirozené

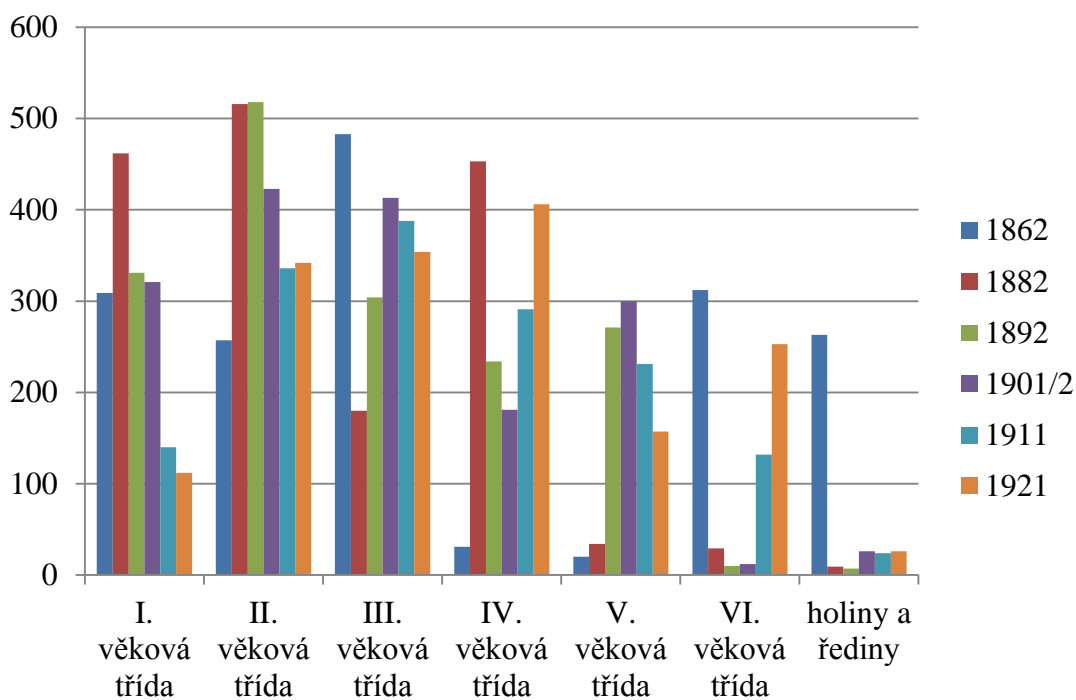
zmlazení podporovati podsadbou. I toto polesí, podobně jako všechna ostatní, bylo rozděleno umělými liniemi hospodárnic a ténatnic“ (MINISTR, 1963).

4.3.2.3 Dostupné mapy a jejich vyhodnocení

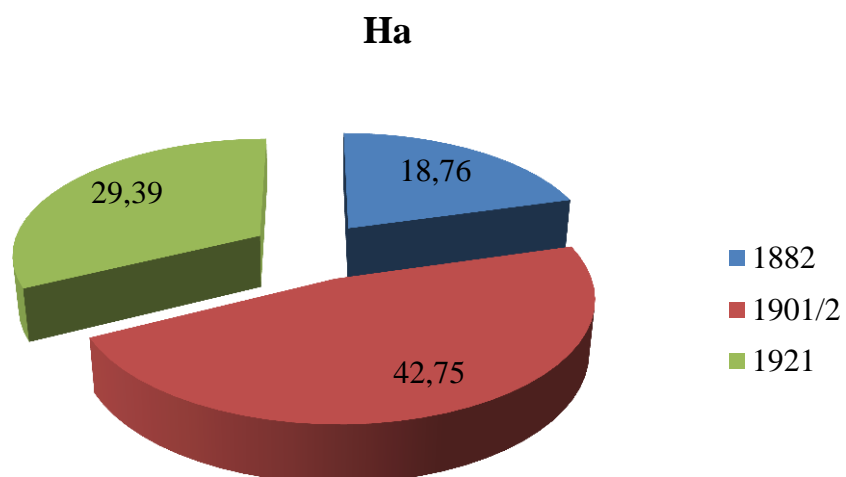
K bližšímu prozkoumání byly k dispozici porostní mapy revíru Nová Studnice z let: 1882, 1901/2, 1921 (soukromý archiv autora, originály map uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244). Bohužel se nepodařilo získat k průzkumu první porostní mapu tohoto revíru z roku 1862. Byl však použit originální hospodářský plán z let 1921/2 – 1930/1 (*Wirtschaftsplan vom reviere Neubrunn*), kde se uvádí souhrnná data z jednotlivých revizí. Pomocí těchto dat lze vytvořit co nejucelenější obraz o revíru Nová studnice (Příloha 6).

Revír je opět rozdělen na několik lesních tratí, a to: Seerück (Jezerní Hřbet), Hirschsprenng (Jelení skok), Fallbaum (Javoří), Oblík (Steinerberg) a Seekerberg. Legenda na mapách a její vývoj je stejný jako u revíru Prášily. Data zjištěná z map a hospodářského plánu zobrazují grafy č. 10, 11 a 12.

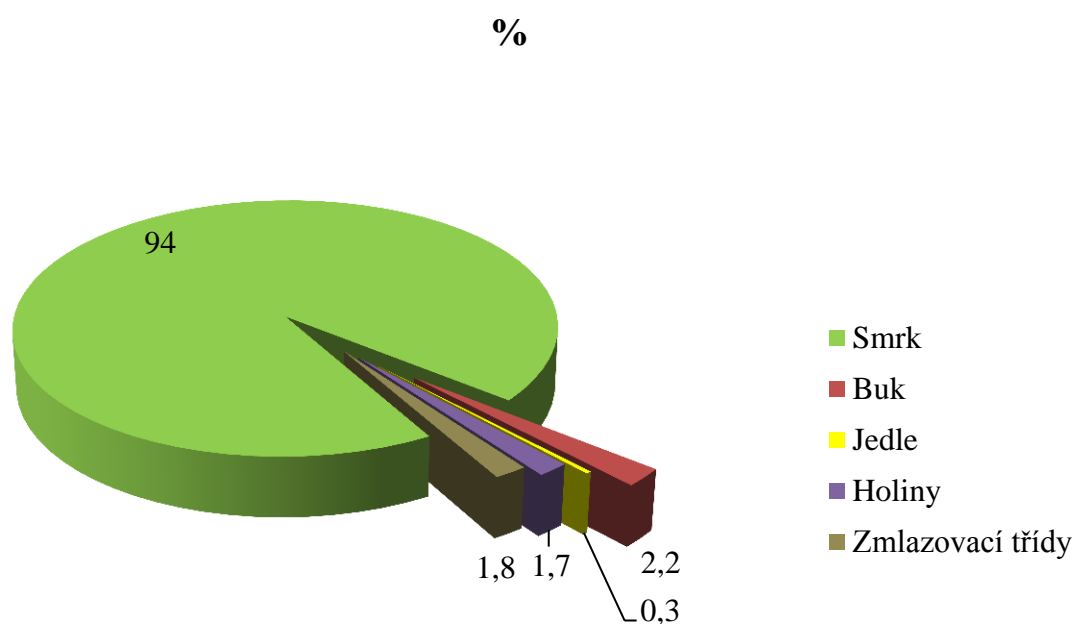
Graf č. 10 – Poměr věkových tříd v ha za období 1862 – 1921

Graf č. 11 – Poměr zmlazovacích tříd v ha za roky 1882, 1901/2, 1922

Graf č. 12 – Zastoupení dřevin v poměru k ploše v % k roku 1922

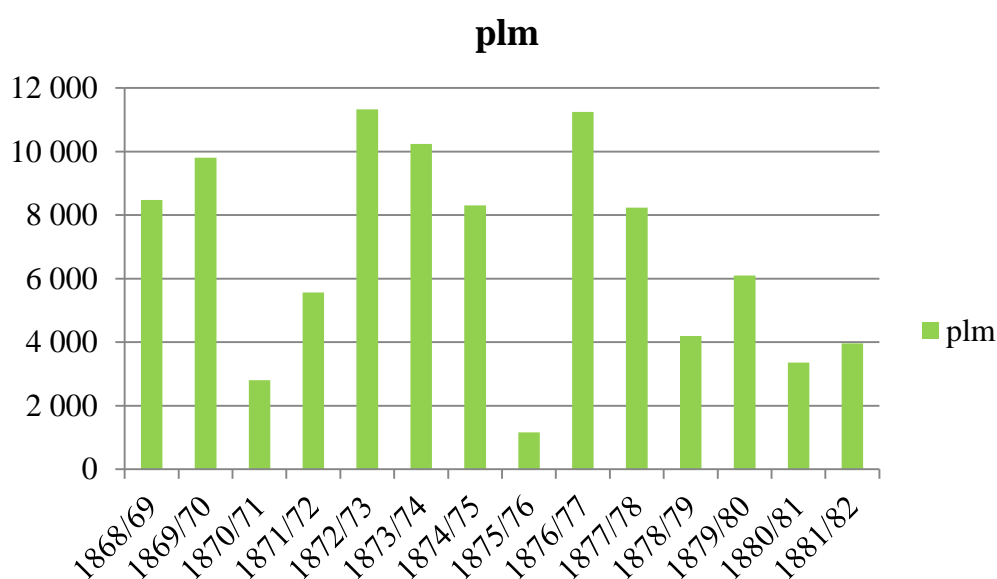

4.3.2.4 Stanovení vývoje hospodaření

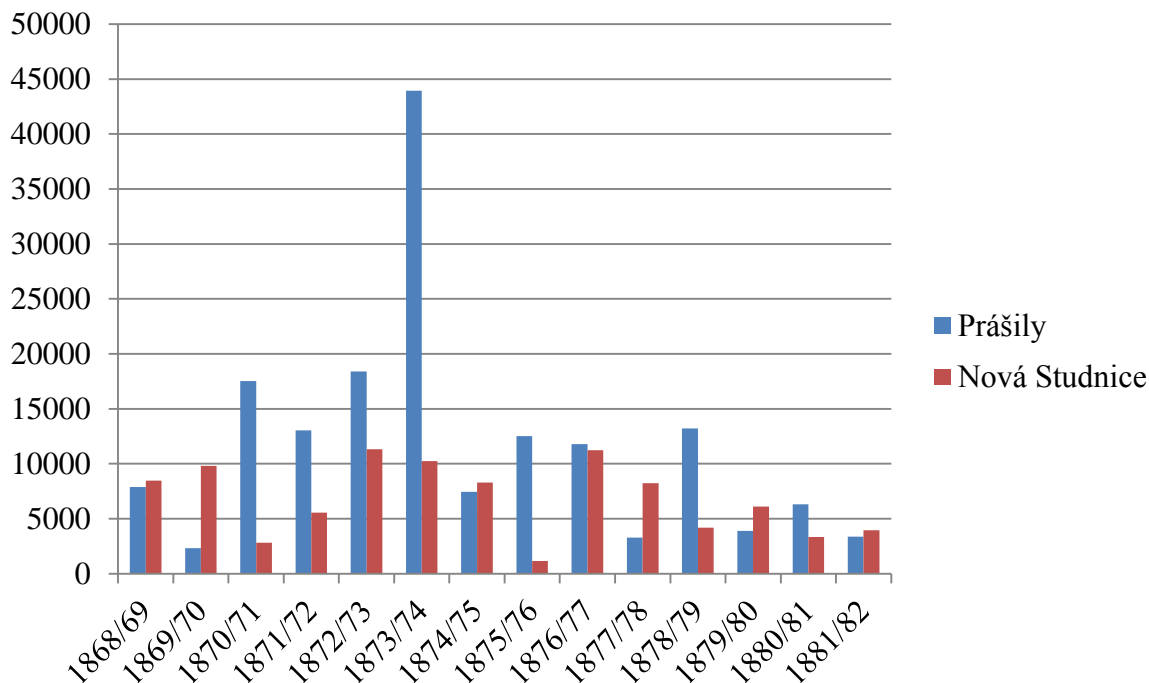
Stejně jako revír Prášily byl i revír Nová studnice hojně využíván v průběhu celého 19. století. Prvním významným historickým mezníkem je vybudování Vchynicko – Tetovského plavebního kanálu. Díky tomuto technickému dílu byla většina lesů revíru Nová Studnice zpřístupněna pro těžbu, a jak uvádí Soucha, byla většina porostů vytěžena. V obecném popisu revíru v hospodářském plánu z let 1921/2 – 1930/1 (Soukromý archiv autora: *Wirtschaftsplan vom Reviere Neubrunn für die 10 Jahre 1921/22 bis 1930/31.*) se lze dočíst, že od roku 1862 byla pro celý revír určena jedna hospodářská skupina vysokokmenného pasečného lesa s obmýtím 120. Dále, že mladé kultury byly dlouhodobě poškozovány pastvou. Za období 1862 – 1882 bylo z celkové těžby pouze 27 % užitkového dříví. Tento problém je však řešen, neboť letech 1902 – 1911 pozorujeme nárůst na 50 %. Za období 1862 – 1881 byla většina odlesněných ploch zalesňována sítí. V následujícím decenniu již převládá sadba nad sítí. Podíl přirozeného zmlazení je velmi nízký. Zápisy zmiňují i o neúspěšné pokusy s použitím modřínu. Větrné kalamity z let 1868 a 1870 a následná kalamita kůrovcová nezasáhly zřejmě revír Nová Studnice tolik, jako revír Prášily. Za oběť těmto kalamitám padly především porosty VI. věkové třídy, jak vyplývá z grafu č. 10. Množství těžeb v tomto období znázorňuje graf č. 13 (JELÍNEK, 2005). Porovnání etátu a celkových těžeb zobrazuje graf č. 15 (Soukromý archiv autora: *Wirtschaftsplan vom Reviere Neubrunn für die 10 Jahre 1921/22 bis 1930/3.*).

Graf č. 13 - Vývoj kalamitních těžeb 1868 – 1882 v plm

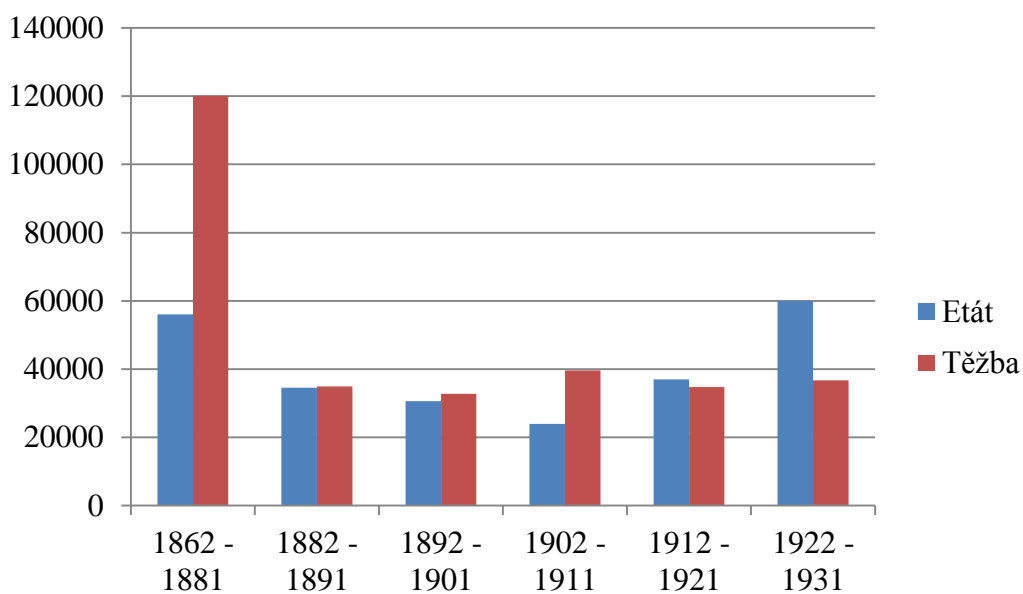

Pro představu je uvedeno srovnání kalamitních těžeb s revírem Prášily, jak znázorňuje graf č. 14.

**Graf č. 14 – Srovnání kalamitních těžeb v plm revírů Prášily a Nová Studnice
1868 – 1882**

Graf č. 15 – Porovnání etátu a celkových těžeb v plm za jednotlivá zařízení revíru

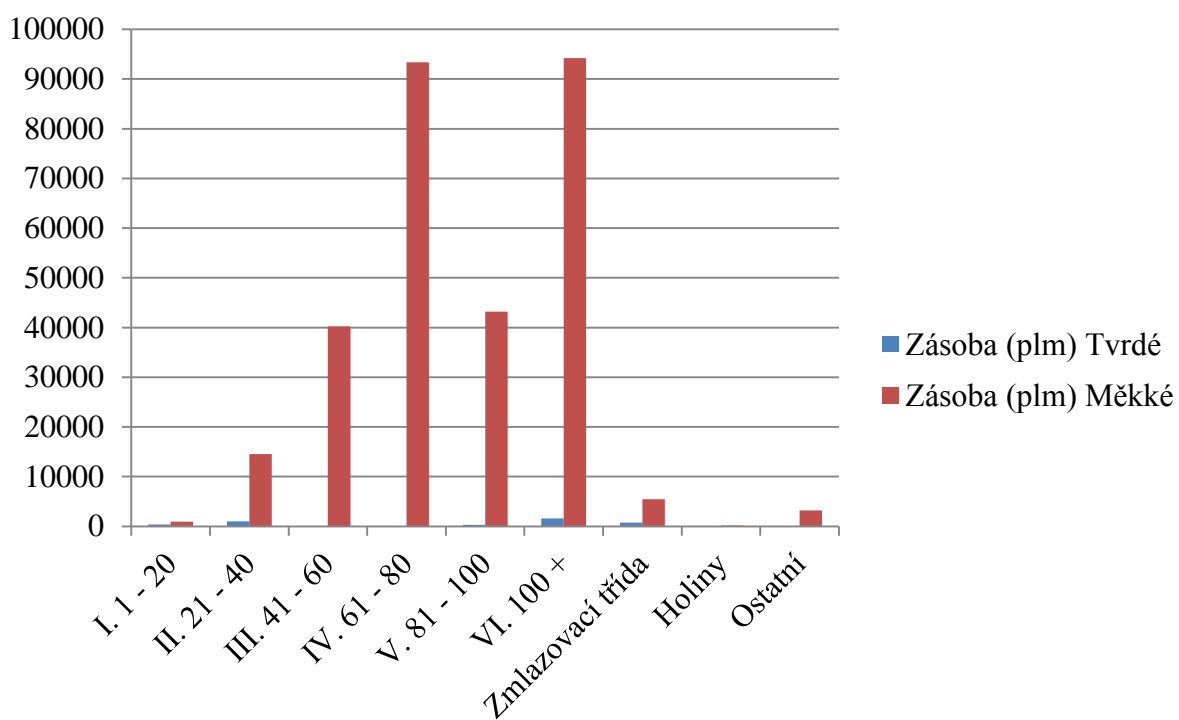
Ke grafu č. 15 je nutné zmínit, že vysoký etát v deceniu 1921 – 1931, který činil 60 000 plm (Tabulka 12, Graf 16 a 17), je tento objem v hospodářském plánu zdůvodněn očekáváním velkého množství kalamitních těžeb. V předcházejícím decenniu bylo větší množství porostů poškozeno sněhem a tehdejší lesníci zřejmě očekávali napadení těchto porostů kůrovcem. Dále je nutné upozornit na celkovou těžbu za decennium 1921 – 1931. Nejedná se o celkovou těžbu za celé decenium, ale pouze do roku 1927, kdy je uveden poslední zápis v hospodářském plánu. Při srovnání etátu a těžby za období 1912 – 1921 se ukazuje, že I. světová válka hospodaření v revíru zřejmě příliš neovlivnila (Soukromý archiv autora: *Wirtschaftsplan vom Reviere Neubrunn für die 10 Jahre 1921/22 bis 1930/3*).

Stejně jako u revíru Prášily, tak i v revíru Nová Studnice se na sklonku 19. století projevuje trend ústupu od holosečného hospodářství. Začínají se objevovat zmlazovací třídy a na vhodných místech jsou porosty obnovovány clonným způsobem. Projevuje se snaha zvýšit zastoupení jedle a buku v porostech. Zda bylo tímto způsobem pokračováno i po zestátnění revíru a během II. světové války se nepodařilo zjistit.

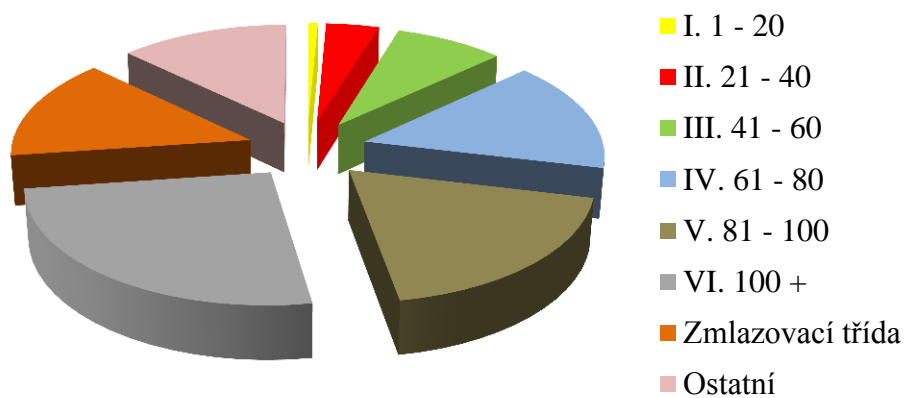
Tabulka č. 12 – Zásoba revíru Nová Studnice k roku 1921

Věková třída	Plocha (ha)	Zásoba (plm)			Zásoba na 1 ha
		Tvrdé	Měkké	Celkem	
I. 1 - 20	111,05	355	910	1 265	11
II. 21 - 40	259,72	980	14 550	15 530	60
III. 41 - 60	323,89	-	40 230	40 230	124
IV. 61 - 80	403,41	-	93 375	93 375	231
V. 81 - 100	157,38	315	43 195	43 510	276
VI. 100 +	252,67	1 560	94 190	95 750	379
Zmlazovací třída	29,39	780	5 455	6 235	212
Holiny	11,55	5	145	150	-
Ostatní	130,19	-	3 200	3 200	191
Celkem	1679,25	3995	295250	299 245	ø 178

Graf č. 16 – Zásoba revíru Nová Studnice k roku 1921

Graf č. 17 – Zásoba revíru Nová Studnice na 1 ha k roku 1921

4.3.2.5 I. zóny na území revíru Nová Studnice

Bývalý revír Nová Studnice přímo sousedil s revírem Prášíly. Na západě je dnes území revíru tvořeno, stejně jako kdysi, státní hranicí se SRN. Jižní hranici revíru tvoří od státní hranice až na Javoří pilu Javoří potok, odtud hranice pokračuje po průseku mezi odděleními 118 a 120, který pak přetíná LC Vaňkova. Tuto cestu kopíruje průsek, který tvoří bývalou hranici revíru, až do míst bývalé osady Zelená Hora. Zde končí vyústěním na LC Javoří, která tvoří východní hranici revíru až do míst bývalé osady Nová Studnice. Odtud pokračuje hranice po LC Zelená hora. Tato cesta se pak spojuje LC Liščí díra v blízkosti státní silnice Smí – Prášíly. V místě spojení LC Liščí díry a LC Zelená hora kopíruje LC Liščí díry od severu k jihu průsek, který ústí v místě spojení LC Liščí díra LC Bavorská. Tento průsek tvořil hranici s revírem Prášíly. Od spojení LC Liščí díry a LC Bavorská pokračuje hranice revíru po průseku 16. Na území bývalého revíru Nová Studnice se dnes nachází celkem 4 první zóny. Tyto zóny popisují tabulky č. 13, 14, 15 a 16 (LHP, 2008).

Tabulka č. 13 – I. zóna č. 30

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)			
						SM	BK	JD	SOJ
30	Předěl	zakrslé smrčiny	5,68	89Cn03	2	100	-	-	-
				89Ce37	130	100	-	-	-

V porostní mapě z roku 1882 je oblast první zóny, porost 23a, zakreslena jako holina. V mapě z roku 1901/2 nalézáme I. věkovou třídu a v mapě z roku 1921 II. věkovou třídu. V hospodářském plánu z roku 1921 je uvedeno 100 % zastoupení smrku, věk 35 let. V roce 1925 zde byla provedena probírka. S největší pravděpodobností porost podlehl kalamitám ze 70. let 19. století a byl pravděpodobně obnoven uměle. Lze se domnívat, že nejde o původní porost. V současné době je stav I. zóny totožný se stavem z konce 70. let 19. století. Umístění I. zóny č. 30 na historických mapách zobrazují obrázky č. 9 a 10 (Soukromý archiv autora, originály map uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášíly – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244).

Obrázek č. 9 – I. zóna č. 30 na mapách z let 1882 a 1901/2

Foto: Autor

1882

1901/2

Obrázek č. 10 – I. zóna č. 30 na mapě z roku 1921

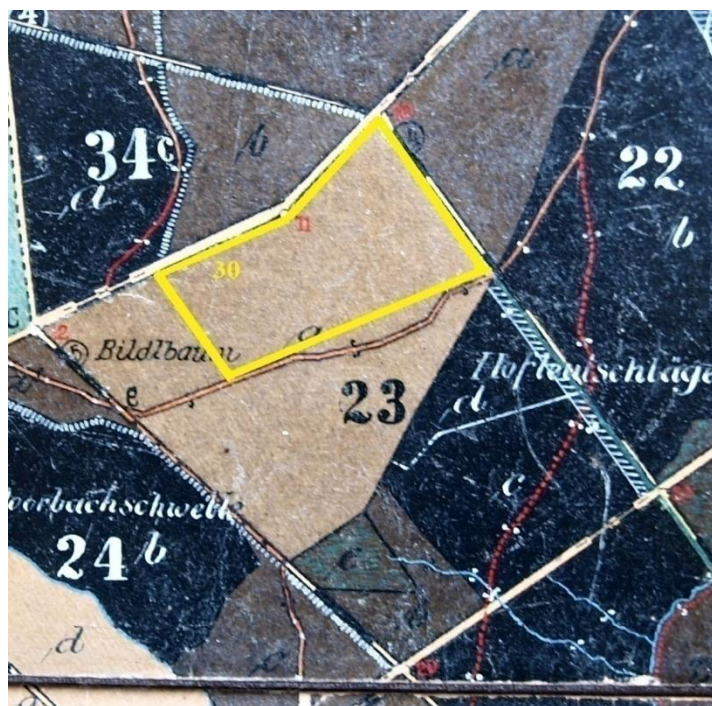

Foto: Autor

Tabulka č. 14 – I. zóna č. 31

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)			
						SM	BO	KOS	SOJ
31	Tmavý potok	přírozené podmáčené smrčiny	39,67	85B138	145	100	-	-	-
				85Bn28	145	100	-	-	-
				86Bb19	135	60	1	39	-
				86B137	135	100	-	-	-
				86Bo27	136	100	-	-	-
				87Bb19	128	100	-	-	-
				87B138	128	80	-	-	20
				87Bo28	128	98	-	-	2

Oblast I. zóny č. 31 reprezentují na mapách porosty 13a, 13h a 14a. K roku 1882 jsou vylišeny barvou I. věkové třídy, 1901/2 barvou II. věkové třídy a kroku 1921 barvou III. věkové třídy. Hospodářský plán k roku 1921 udává pro všechny tři porosty průměrný věk 45 let a 100 % zastoupení smrku. V porostu 14a byla v roce 1922 provedena nahodilá těžba. S největší pravděpodobností podlehla oblast dnešní I. zóny č. 31 kalamitám v 70. letech 19. století. Vzhledem k tomu, že se na mapě z roku 1882 neobjevuje v dané oblasti označení zmlazovací třídy, lze se domnívat, že porosty byly obnovovány uměle. Je možné tvrdit, že charakteristika zóny – přírozené podmáčené smrčiny není správný. Tato první zóna podlehla kůrovcové kalamitě v letech 2010 – 2014. Malá část porostů odolala náporu kůrovce. Pomístně se objevuje přírozené zmlazení. Na obrázcích č. 11 a 12 je zakreslena současná poloha I. zóny č. 31 na historických mapách (Soukromý archiv autora, originály map uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244).

Obrázek č. 11 – I. zóna č. 31 na mapách z let 1882 a 1901/2

Foto: Autor

1882

1901/2

Obrázek č. 12 – I. zóna č. 31 na mapě z roku 1921

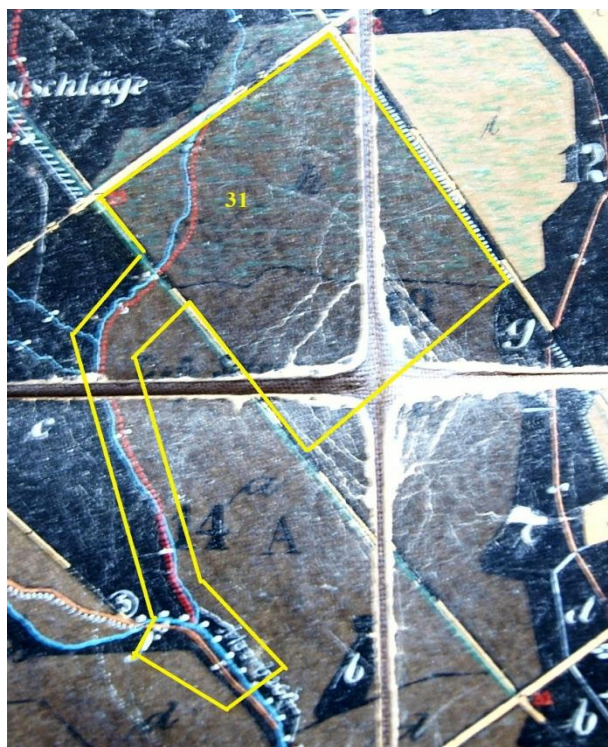

Foto: Autor

Tabulka č. 15 – I. zóna č. 34

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)			
						SM	BK	JD	KOS
34	Javoří vrch	rašeliniště	8,87	84Bb19	140	100	-	-	-
				84Bc19	120	1	-	-	99
				84Bo27	135	100	-	-	-

Na mapě z roku 1882 označují plochu současné I. zóny č. 34 porosty 16c a 16f. Porost 16c je vylíšen barvou I. věkové třídy a porost 16f je zakreslen jako slat'. Tak je tomu i na ostatních mapách. V roce 1901/2 se mění označení porostu 16c na 16g a je zakreslen jako neúrodná zamokřelá půda. K roku 1921 je zakreslen totožný. Hospodářský plán udává 100 % zastoupení smrku. V současné době jsou 84Bb19 a 84Bo27 zničeny kůrovcem. Vývoj je pravděpodobně totožný s předchozími zónami.

Tabulka č. 16 – I. zóna č. 35

I. zóna číslo	Název	Charakteristika	Výměra (ha)	Porostní skupiny	Věk	Zastoupení dřevin (%)			
						SM	BK	BR	KOS
35	Javoří pila	rašeliniště	14,91	74Ac19	120	30	-	-	70
				74Ao28	145	100	-	-	-
				75Ac19	120	9	-	1	90

Oblast současné I. zóny č. 35 zaujímají na historických mapách porosty 5c, 5d a 6o. Porost 5c je vylíšen barvou III. věkové třídy. Porost 5d I. věkovou třídou a porost 6o II. věkovou třídou. K roku 1901/2 je porost 5c vylíšen barvou II. věkové třídy a k roku 1921 III. věkové třídy. Porost byl pravděpodobně hned po zařízení v roce 1882 vytěžen. Hospodářský plán uvádí k roku 1921 věk 50 - 70 let. Pravděpodobně se nejedná o původní porost. Porost 5d je na mapách z let 1901/2 a 1921 označen jako ředina – neplodná půda. Porost 6o je označen k roku 1901/2 jako nelesní půda, k roku 1921 má označení 6k a je popsán jako pastevní plocha náležející k hájovně na Javoří pile. V současné době porost 74Ao28 odpovídá porostu 5c a na jeho stavu se opět podepsala kůrovcová kalamita po orkánu Kyrill. Valná část porostu byla kůrovcem zničena. Na obrázcích č. 13, 14 a 15 je zakreslena současná poloha I. zón č. 34 a 35 na historických mapách (Soukromý archiv autora, originály map uloženy v SOA Třeboň, pracoviště Č, Krumlov. *Archivní fond Velkostatek Prášíly – Dlouhá Ves*. Číslo NAD: 244).

Obrázek č. 13 – I. zóny č. 34 a 35 na mapě z roku 1882

Foto: Autor

Obrázek č. 14 – I. zóny č. 34 a 35 na mapě z roku 1901/2

Foto: Autor

Obrázek č. 15 – I. zóny č. 34 a 35 na mapě z roku 1921

Foto: Autor

5. Diskuse

V první řadě je třeba položit otázku, kdy vlastně začaly být lesy v okolí Prášil ovlivňovány soustavnou lidskou činností. V části 4.1.1 této práce je uvedeno, že roku 1752 zřizuje Vavřínek Gattermayer dvě sklárny a zámeček a zakládá tak obec Prášily, pozdější správní centrum panství. Vzhledem k faktu, že provoz skláren v dané době vyžadoval značné množství dříví, jak pro tavbu skla, tak pro výrobu potaše, je evidentní, že zde v druhé polovině osmnáctého století musela probíhat intenzivní těžba dříví právě pro potřeby skláren. Dalším důležitým bodem je stavba Vchynicko-Tetovského plavebního kanálu. Toto technicky a především finančně náročné vodní dílo vzniká v letech 1799 – 1801 (JELÍNEK, 2005). Tato stavba by zřejmě nebyla vůbec realizována, kdyby nebyl předpoklad brzké návratnosti vložené investice. Z dat uvedených v Josefínském katastru lze také dopočítat průměrný roční objem těžeb v rámci celého panství Prášily (JANOUBEK, 1938). Z výše uvedených fakt zcela jasně vyplývá, že lesy panství byly hojně využívány již v druhé polovině 18. století. Proto je třeba zcela kategoricky odmítat jakékoliv teze a teorie, které se mohou snažit umisťovat datum o nedotčenosti šumavských lesů do novější doby.

Dále je zapotřebí uvést důležité srovnání. Vincenc Schönauer uvádí v revíru Prášily k roku 1850 plochu pralesovitých porostů 427,52 ha. O dvanáct let později stanoví Vilém Soucha pro tentýž revír plochu 275 ha. Pro revír Nová Studnice jsou to hodnoty 416,59 ha k roku 1850 a 312 ha k roku 1862 (JANOUBEK, 1938). Z výše uvedených údajů zcela jasně vyplývá, že se s těmito porosty pracovalo. Za dvanáct let se plocha daných porostů zmenšila v rámci revíru Prášily přibližně o jednu třetinu, v revíru Nová Studnice přibližně o jednu čtvrtinu. Navíc je třeba vzít v potaz, že část revíru Prášily tvoří hraniční hřeben s tehdejšími bavorským královstvím. Podle historické porostní mapy z roku 1862 zauímají oblast vrcholů hraničního hřebene porosty ve věkovém rozmezí 40 – 100 let a objevují se i porosty stáří 1 – 40 let. Díky tomuto zjištění lze s naprostou jistotou tvrdit, že těžba se neomezovala na nejbližší okolí obydlených sídel, ale pronikala i do nejvzdálenějších a nejvyšších partií revíru. Pro tvrzení o pronikání těžby do nejvyšších partií panství je také velmi důležitá informace, jež podává Matz ve svém elaborátu z roku 1812. Zmiňuje, že na vrcholu Seereckerbergu byla vykácena velká plocha, kterou je třeba zalesnit (MINISTR, 1963). Tento vrchol, dnes nepojmenovaný, je označen kótou 1 238,9 m. n. m. (LHP, 2008).

Vilém Soucha uvádí ve svém popisu revírů Prášily a Nová Studnice, že jsou v obou revírech na suchých půdách porosty smrku smíšené s bukem a jedlí, často i ve velkých nadmořských výškách a do nejvyšších poloh je smrk doprovázen javory a jeřáby. Tímto faktem lze naprosto vyvrátit tvrzení, že jiné druhy stromů v těchto lokalitách nepřežijí

(BLÁHA, 2013). Dalším názorem, který bývá často prezentován, je tvrzení, že přirozené smíšené porosty smrku s jedlí a bukem obsazovaly výhradně nižší polohy (BLÁHA, 2013). Souchův elaborát ovšem tuto tezi naprosto vyvrací. Stejně tak nelze souhlasit s názorem, že ve vyšších polohách mohou mladé stromy vyrůst pouze na tlejícím dřevě (BLÁHA, 2013). Přibližně do 70. let 19. století byla totiž většina holin zalesňována sítí (MINISTR, 1963).

Za uplynulých 200 let jsme si zvykli nazývat lesem stromy vysázené v řadách jako na poli (BLÁHA, 2013). I tento názor je třeba uvést na pravou míru. Jak již bylo uvedeno výše, byly holiny z valné většiny zalesňovány sítí. Koncem 19. století se však v porostních mapách objevují tzv. zmlazovací třídy. V takto označených lokalitách se pracovalo s přirozeným zmlazením, a tudíž je zcela jasné, že představa o vysázených v řadách jako na poli je naprosto mylná.

Z informací uvedených k současným prvním zónám v kapitole 4 lze usuzovat, že přibližně u poloviny prvních zón je původnost jejich lesů přinejmenším velmi diskutabilní, pokud ji zcela nevyvrací. Proto nelze souhlasit s názorem, že první zóny mají umožnit návštěvníkům NP Šumava zážitek z návštěvy pralesa (BLÁHA, 2011).

6. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zdokumentovat vývoj lesních porostů a lesního hospodaření části nynější první zóny NP Šumava na území tehdejšího panství Prášíly. Pro obecný popis historie zkoumaného území bylo třeba vycházet především z předešlých prací, zabývajících se danou problematikou.

Pro podrobný popis porostů I. zóny NP Šumava v okolí obce Prášíly byly vybrány dva bývalé revíry velkostatku Prášíly – Dlouhá Ves, jejichž hranice přímo sousedí s extravilánem obce Prášíly. Popis všech bývalých revírů velkostatku by zvětšil objem této práce nad přijatelnou mez.

Při stanovení vývoje hospodaření v souvislosti s důležitými historickými mezníky se vyskytlo několik problémů. Jako první důležitý historický mezník lze označit zavedení tereziánských lesních řádů, avšak z tohoto období se nepodařilo shromáždit takové množství dat, aby je bylo možné použít. Dalšími historickými mezníky jsou období, kdy vzniklo první lesnické zařízení revírů Prášíly a Nová Studnice, větrné kalamity z let 1868 a 1870 a následná kůrovcová kalamita, I. světová válka, zestátnění velkostatku a II. světová válka. Jeví se jako pravděpodobné, že I. světová válka hospodaření v revírech příliš neovlivnila. Z období zestátnění velkostatku a II. světové války se však nepodařilo dohledat téměř žádná data.

Tato informační mezera se může jevit jako nedostatek, podobně jako popis vývoje jednotlivých prvních zón. Pro dokonalé zpracování vývoje porostů prvních zón a určení jejich původnosti na území revíru Prášíly a Nová Studnice by bylo zapotřebí mít k dispozici veškeré mapy, hospodářské plány za jednotlivá decenia a knihy zalesnění (ozn. jako Kulturtabelle). Zpracovat tento velký objem dat vyžaduje mimořádně mnoho času a úsilí, a tím se vymyká z možností této práce. Zdá se, že by se tomuto výzkumu organizace jako je NP Šumava rozhodně měly věnovat a podle výsledků podrobit dané porosty důkladnému dendrochronologickému měření. Současná situace je bohužel naprosto opačná.

Z výsledků této práce vyplývá, že umístění I. zón bývá často velmi sporné. Obrovský problém se jeví také v tom, že v současné době neexistuje podrobný dokument, jenž by mapoval I. zóny a zároveň obsahoval přesný popis důvodů jejich zřízení a vyjmenované předměty ochrany. Co se týče původnosti porostů, zdá se pravděpodobné, že přibližně v polovině popsanych zón se o původní porosty nejedná. Aby toto tvrzení bylo možno označit jako doložené, bylo by třeba mít k dispozici veškeré materiály, jak bylo uvedeno výše. Nelze však pouštět ze zřetele fakt, že zatímco 250 let staré stromy bývají autochtonní, mohou být 150 let staré porosty odrůdově problematické, a jednotlivé stromy v porostech, jenž lze označit jako I. a II. generaci po pralese, tím mohou být nevhodně ovlivněny.

V současné době je stav většiny prvních zón velmi tristní. Plán péče stanoví, že veškeré lesnické zásahy v I. zónách nejsou povoleny, a tak i v porostech, kde lze usuzovat, že se jedná o porosty původní, nalézáme dnes většinou souše nebo nezpracované polomy. Pokud mám porovnat vývoj hospodaření s nynějším plánem péče, zastávám názor, že ponechání samovolnému vývoji není vhodné. V období, kdy udeří jakékoliv přírodní kalamity, by mělo být prioritou zachránit porosty před jejich nevratným zničením.

7. Literatura a informační zdroje

Archivní fondy

Velkostatek Prášily – Dlouhá Ves, číslo NAD: 244

[1578 – 1930]

/archivní fond SOA v Třeboni – oddělení Český Krumlov/

Literatura

MINISTR, J. *Historický průzkum lesů jednotného hospodářského celku Kašperské Hory.*

ÚHÚL Zvolen – pobočka Plzeň, 1963. 146 s., 20 s. příloh

JELÍNEK, J. *Od jihočeských pralesů k hospodářským lesům Šumavy.* Praha: Mze ČR,

ÚHÚL Brandýs nad Labem, 2005. 124 s., ISBN 80-7084-341-1

JANOUSEK, E. *Náčrt vývoje lesního hospodářství na panství prášilském na Šumavě.*

Lesnická práce, roč. 17. Písek: Čs. matice lesnická, 1938. s. 128 – 158

NOŽIČKA, J. *Přehled vývoje našich lesů.* Praha: SZN, 1957. 460 s.

Roček, I., Fencel, P., Waage, V. *Svědectví map – lesní mapy.* Liberec: RUCH spol. s. r. o.,

2010. ISBN – 978 – 80 – 86874 – 17 - 3

(BLÁHA, J. *Šumava: národní park rašelinišť, pralesů a kůrovec.* Brno: Hnutí Duha,

2011. 5 s.)

(BLÁHA, J. *Šumava: Rys, přirozené horské lesy i kůrovec.* Dačice, 2013, 20 s.)

Bakalářské, diplomové a disertační práce

STRNAD, J. *Využití vodních toků k soustředování a dopravě dříví.* Praha, 2012. 52 s.

Bakalářská práce na Fakultě lesnické a dřevařské České zemědělské univerzity na katedře lesní těžby. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Ing. Michal Hrib, Ph. D.

Bez uvedení autora

Lesní hospodářský plán pro LHC ÚP Srní – Textová část a hospodářská kniha, s platností od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2018, vydáno 2008

NP Šumava, 2001: *Plán péče Národního parku Šumava.* Vimperk: Správa NP a CHKO Šumava, 140 s., 79 s. příloh

Wirtschaftsplan vom Reviere Neubrunn für die 10 Jahre 1921/22 bis 1930/31.

8. Seznam tabulek

Tabulka č. 1 - Josefínský katastr.....	21
Tabulka č. 2 – Rozloha revírů a pralesovitých porostů k roku 1850.....	26
Tabulka č. 3 – Rozloha revírů k roku 1863.....	27
Tabulka č. 4 – Holiny a nezalesněné plochy dle revírů k roku 1863.....	28
Tabulka č. 5 – I. zóna č. 19.....	38
Tabulka č. 6 – I. zóna č. 20.....	38
Tabulka č. 7 – I. zóna č. 21.....	39
Tabulka č. 8 – I. zóna č. 22.....	39
Tabulka č. 9 – I. zóna č. 23.....	42
Tabulka č. 10 – I. zóna č. 28.....	43
Tabulka č. 11 – I. zóna č. 29.....	44
Tabulka č. 12 – Zásoba revíru Nová Studnice k roku 1921.....	51
Tabulka č. 13 – I. zóna č. 30.....	53
Tabulka č. 14 – I. zóna č. 31.....	55
Tabulka č. 15 – I. zóna č. 34.....	57
Tabulka č. 16 – I. zóna č. 35.....	57

9. Seznam grafů

Graf č. 1 – Průměrný roční výnos panství Prášíly v letech 1791 – 1797 dle odvětví.....	22
Graf č. 2 – Rozsah plochy pralesovitých porostů a celkové plochy revíru k roku 1850...	26
Graf č. 3 – Poměr věkových tříd dle Souchy v %.....	27
Graf č. 4 – Zastoupení dřevin polesí Prášíly k roku 1934.....	30
Graf č. 5 – Poměr věkových tříd v ha za léta 1862, 1892, 1901/2, 1922.....	34
Graf č. 6 – Poměr zmlazovacích tříd v ha za roky 1892, 1901/2, 1922.....	35
Graf č. 7 – Zastoupení dřevin v poměru k ploše v % k roku 1922.....	35
Graf č. 8 – Vývoj kalamitních těžeb 1868 – 1882 v plm.....	36
Graf č. 9 – Porovnání etátu a těžby v plm za první tři zařízení revíru Prášíly.....	37
Graf č. 10 – Poměr věkových tříd v ha za období 1862 – 1921.....	47
Graf č. 11 – Poměr zmlazovacích tříd v ha za roky 1882, 1901/2, 1922.....	48
Graf č. 12 – Zastoupení dřevin v poměru k ploše v % k roku 1922.....	48
Graf č. 13 – Vývoj kalamitních těžeb 1868 – 1882 v plm.....	49
Graf č. 14 – Srovnání kalamitních těžeb v plm revírů Prášíly a Nová Studnice 1868 – 1882.....	50
Graf č. 15 – Porovnání etátu a celkových těžeb v plm za jednotlivá zařízení revíru.....	50
Graf č. 16 – Zásoba revíru Nová Studnice k roku 1921.....	52
Graf č. 17 – Zásoba revíru Nová Studnice na 1 ha k roku 1921.....	52

10. Seznam vyobrazení

Obrázek č. 1 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1862.....	40
Obrázek č. 2 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1892.....	40
Obrázek č. 3 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1901/2.....	41
Obrázek č. 4 – I. zóny č. 19, 20, 21, 22 na porostní mapě z roku 1922.....	41
Obrázek č. 5 – I. zóna č. 23 na porostní mapě z roku 1862 a 1892.....	42
Obrázek č. 6 – I. zóna č. 23 na porostní mapě z roku 1901/2 a 1922.....	43
Obrázek č. 7 – I. zóny č. 28 a 29 na porostní mapě z roku 1862 a 1892.....	44
Obrázek č. 8 – I. zóny č. 28 a 29 na porostní mapě z roku 1901/2 a 1922.....	45
Obrázek č. 9 – I. zóna č. 30 na mapách z let 1882 a 1901/2.....	54
Obrázek č. 10 – I. zóna č. 30 na mapě z roku 1921.....	54
Obrázek č. 11 – I. zóna č. 31 na mapách z let 1882 a 1901/2.....	56
Obrázek č. 12 – I. zóna č. 31 na mapě z roku 1921.....	56
Obrázek č. 13 – I. zóny č. 34 a 35 na mapě z roku 1882.....	58
Obrázek č. 14 – I. zóny č. 34 a 35 na mapě z roku 1901/2.....	58
Obrázek č. 15 – I. zóny č. 34 a 35 na mapě z roku 1921.....	59

11. Seznam příloh

Příloha č. 1 – Převody původních měrných jednotek na současné.....	69
Příloha č. 2 – Wiehlův Generální plán zboží Prášily.....	70
Příloha č. 3 – Vysvětlivky k současnému označování porostů v NP Šumava.....	71
Příloha č. 4 – Poměr kalamitních těžeb na Velkostatku Prášily – Dlouhá Ves 1868 – 1882 – graf.....	72
Příloha č. 5 – Historické porostní mapy použité v této práci.....	73
Příloha č. 6 – Hospodářský plán revíru Nová studnice 1921/2 – 1930/1 – ukázka.....	80

12. Přílohy

Příloha č. 1 - Převody původních měrných jednotek na současné (NOŽIČKA, 1957)

Plošné míry:

1 katastrální jitro (k. j.) = 0,5755 ha = 1600 s

1 čtvereční sáh (s.) = 3,5966 m²

1 strych (str.) = 0,2877 ha

1 měřice = 0,1918 ha

Prostorové míry:

1 sáh (s.) paliva 5/4 českého lokte délky polen = 2,342 m³

Příloha č. 2 - Wiehlův Generální plán zboží Prášíly

Foto: Autor

Popis mapy

Mapa je orientovaná k západu a zobrazuje přibližné území od Modravy k Nové Hůrce. Na hranicích jsou popsány sousední majetky, významné hraniční vrcholy a vodní toky. Les je znázorněn schematickou stromečkovou metodou. Světle zelené linie značí hranice revírů, tmavozelené jednotlivých lesních tratí. Texty popisují přírodní podmínky, sídla, které lesy slouží pro potřeby skláren a které pro plavbu, kolik kusů dobytka se do jednotlivých lesních tratí každoročně vyhání, stavy volně žijící zvěře apod. (ROČEK et al, 2010)

Příloha č. 3 – Současné rozdělení lesa NP Šumava

V současné době je na území NP Šumava požíváno rozdělení lesa dle typů vývoje lesa. První dvojčíslí v označení porostní skupiny je číslo oddělení, následuje velké písmeno – označení dílce. Malé písmeno označuje typ vývoje lesa:

- a** – suťové jilmové javořiny a skeletové zakrslé smrkové bučiny a bukové smrčiny
- b** – vrchovištní smrčiny
- c** – rašelinný blatkový bor, borová březina, vrchovištní kleč
- d** – luh olše šedé a montánní jasanová olšina
- e** – zonální smrčiny
- f** – kyselé a chudé smrkové bučiny
- g** – jedlové bučiny
- h** – smrkové bučiny na svěžích a hlinitých stanovištích
- j** – obohacené a bohaté smrkové bučiny a javory na skeletových svazích
- k** – vlhké a podmáčené smrkové bučiny a smrkové jedliny
- l** – kamenité, chudé, kyselé bukové smrčiny
- m** – svěží a svahové bukové smrčiny
- n** – smrčiny na oglejených stanovištích horských poloh
- o** – podmáčené a rašelinné smrčiny

První číslice posledního dvojčíslí značí:

- 1** – cílové porosty
- 2** – přechodné porosty
- 3** – vzdálené porosty

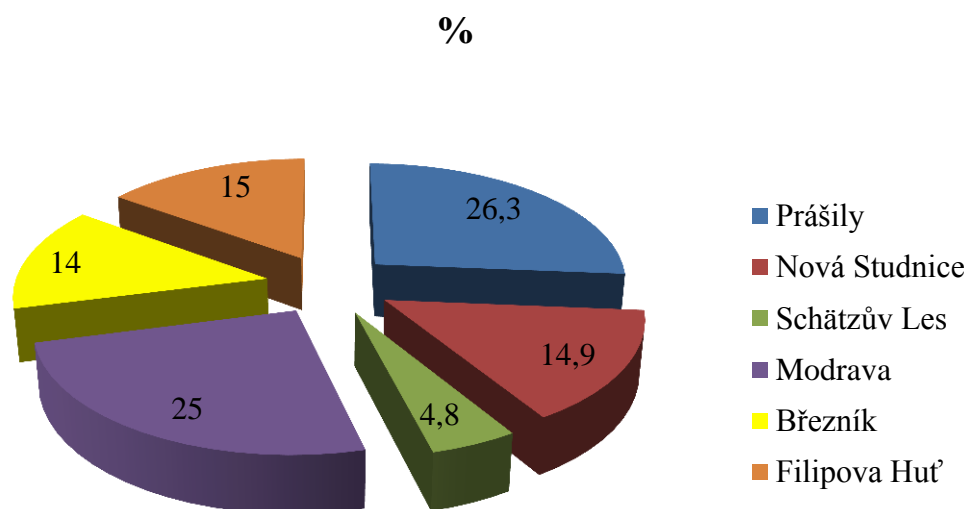
Poslední číslice označuje:

- 1** – mladé porosty s usměrňujícím zásahem bez hroubí
- 2** – mladé porosty s usměrňujícím zásahem s hroubím

- 3 – mladé porosty nevyžadující zásah
- 4 – porosty středního věku vyžadující zásah
- 5 – porosty středního věku nevyžadující zásah
- 6 – dospělý porost s účelovým výběrem
- 7 – dospělý porost nevyžadující zásah
- 8 – vrstevnaté porosty bez zásahu
- 9 – vrstevnaté porosty se zásahem

Vyjímku tvoří tři pevné dvojčíslí, a to: 02 – holina k zalesnění, 18 – cílové porosty s trvalým managementem, 19 – cílové porosty ponechané samovolnému vývoji (LHP. 2008)

Příloha č. 4 – Poměr kalamitních těžeb na Velkostatku Prášíly – Dlouhá Ves 1868 – 1882 – graf
(JELÍNEK, 2005)

Příloha č. 5 – Historické porostní mapy použité v této práci

Revír Prášily – Reviere Stubenbach

1862

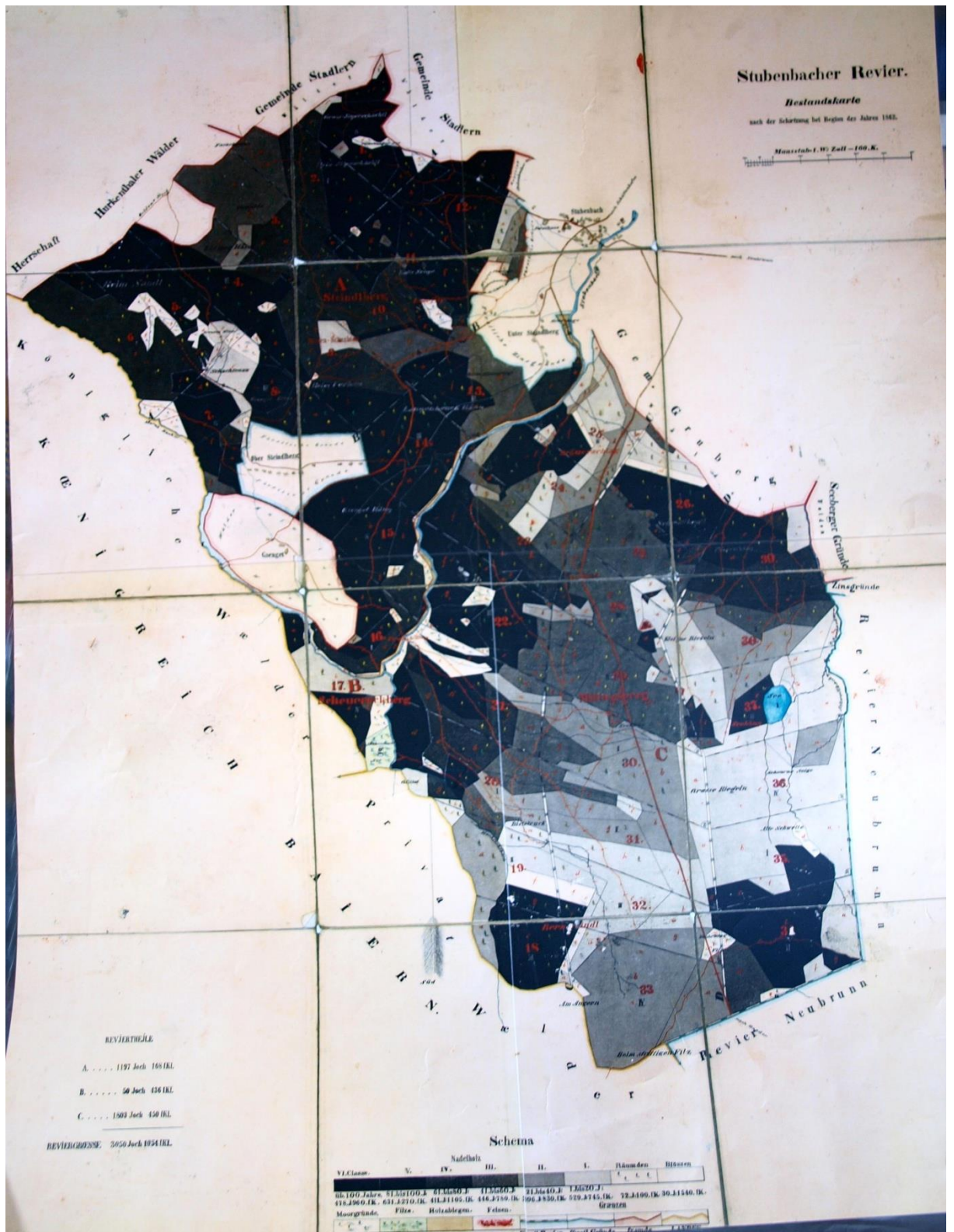

Foto: Autor

Foto: Autor

Revír Nová Studnice – Reviere Neubrunn

1882

Foto: Autor

1901/2

Foto: Autor

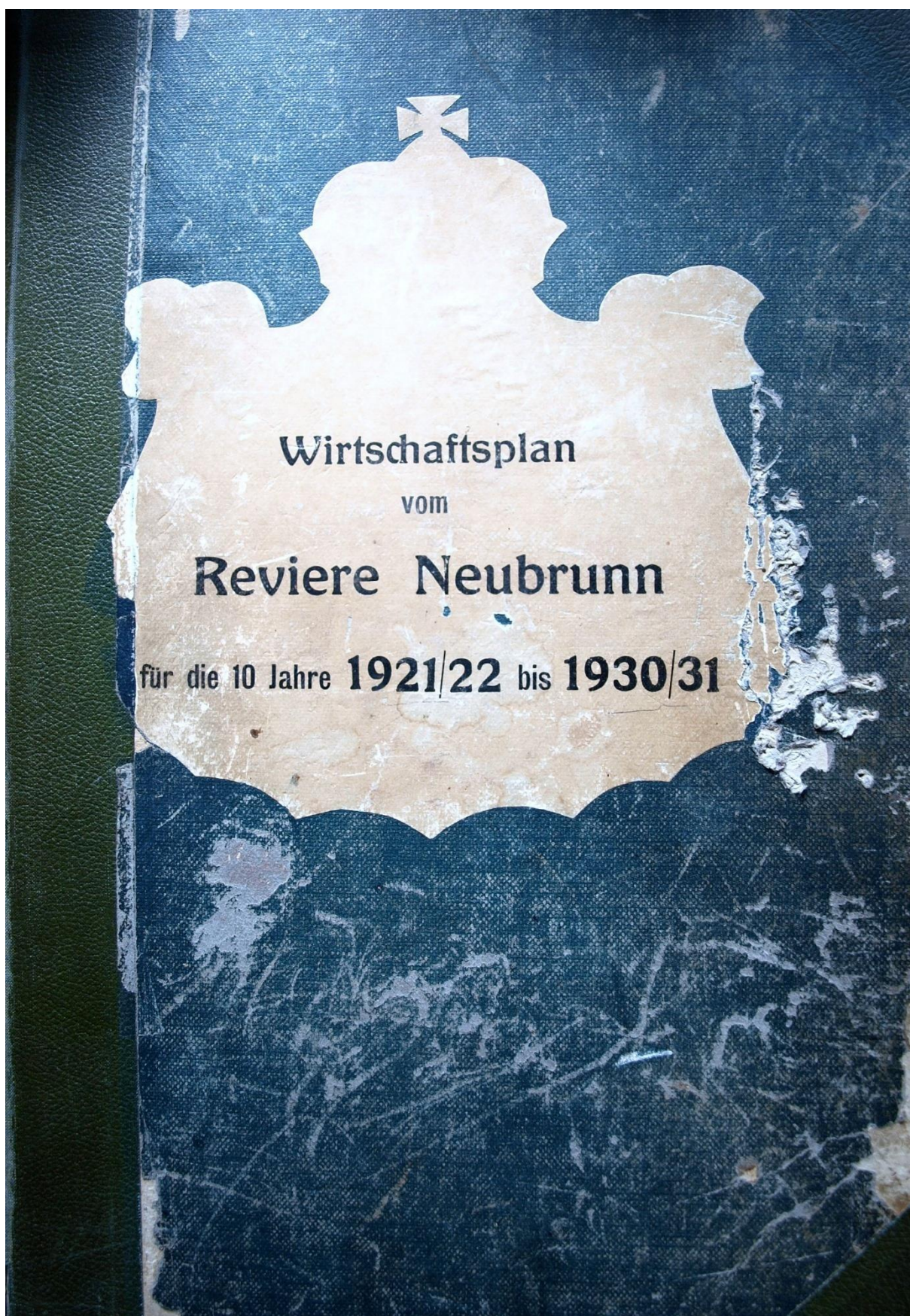

Foto: Autor

Oberabtheilung: 24 Beim Schödelbauer																
Grundgestein in der Oberabtheilung: Gneis										Allgemeine Höhenlage: 1180 - 1265 m.						
Exposition der Oberabtheilung: N.																
Unterabtheilung	Fläche Hectar	Lage	Boden und Bodendecke	Holzarten und Mischungsverhältnis	Alter		Bestockungsgrad	Bonität		Holzmasse			Anmerkung			
					Jahre	Classe		Standorts	Bestands	per 1 ha	der Abtheilung	Summa				
										hart	weich	hart	weich	Fm.		
a	2 078	Wald N. jung	mittl. feinf. fein, kleb. Hum. Moos.	Fi. N. (Du. Sa) O. 3 reine Sa. Unterraife.	90/110	T ² II ²	1/10	3/4	4/3	S.	11	50	340	100	705	805
b	254	oben	Hum. Moos. Nace.	Fi. h. o. von reiner Sa. von altem Sa. Du. Unterraife.	50/70	III ²	0,9	3/4	4		1/3					F. f. f. f. f.
c	701	N. jung	flief. feinf. kleb. groell. Hum. Moos.	Fi. h. o.	50/80	IV ¹	0,9	4	4/5	S.	1/3	140		100	100	etwa 2000 Stk. klein 2000 Stk. mit 1/2 m.
d	9 883	Wald N. jung	flief. feinf. kleb. Hum. Moos.	Fi. h. o. von Bi. von reiner Sa. h. Larbus	35/45	II ²	0,9	4	4/5		1/3					großere Refle. Feldgerichte und fallend.
e	9 162		mittl. feinf. kleb. groell. Hum. Moos.	Fi. h. o. (von jungen) Du. von reiner Sa. h. Larbus Larbus	6/20	T ²	1/10	3/4	4/3		1/3					mit mehrerer Kerzung und Humus.
f	1 145	N. jung	flief. feinf. kleb. groell. Hum. Moos.	Fi. h. o.	50/60	III ²	0,9	4	5/4		1/3					In dem feinsten F. f. f. f. f.

Foto: Autor